

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1939-1940.

RÉUNION DU 24 NOVEMBRE 1939.

Rapport de la Commission de la Santé Publique, chargée d'examiner le Projet de loi contenant le Budget du Ministère de la Santé Publique pour l'exercice 1940.

(Voir le n° 5-VIII du Sénat.)

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 1939-1940.

COMMISSIEVERGADERING VAN 24 NOVEMBER 1939.

Verslag uit naam van de Commissie van Volksgezondheid belast met het onderzoek van het Wetsontwerp houdende de Begroting van het Ministerie van Volksgezondheid voor het dienstjaar 1940.

(Zie n° 5-VIII van den Senaat.)

Présents : M. VAN CAUWENBERGH, président; Mlle BAERS, MM. BUISSERET, CLAESSENS, DEWALS, GOEMANS, JOACHIM, MOULIN, PHOLIEN, Mme SPAAK, MM. VANDER STEGEN et RENARD, rapporteur.

MESDAMES, MESSIEURS,

Le projet de budget de la Santé publique pour 1940, est, à proprement parler, un « budget de guerre ».

Ses libellés et ses crédits marquent, en effet, et de la façon la plus caractéristique, le souci de faire montre d'une prudence extrême, d'éviter toutes les propositions nouvelles qui auraient pour résultat d'accroître les charges de Trésorerie, voire de surseoir à des obligations que les difficultés du moment n'excusent pas toujours, il s'en faut.

En faire grief au Département? Non point.

On conçoit fort bien que le Gouvernement sollicite de tous ses Départements l'adoption d'une politique de prudence, de réserve et d'économie. Les charges qui sont imposées à la Nation par l'état d'alerte dans lequel se trouve le pays, sont à suffisance lourdes. D'autant plus qu'elles n'au-

MEVROUWEN, MIJNE HEEREN,

Het ontwerp van begroting van Volksgezondheid voor 1940 is eigenlijk een « oorlogsbegroting ».

Uit haar teksten en kredieten blijkt inderdaad op de meest kenschetsende wijze de bezorgdheid een uiterste voorzichtigheid aan den dag te leggen, elk nieuw voorstel af te wijzen dat de Schatkist mocht bezwaren, en zelfs verplichtingen uit te stellen die de moeilijkheden van het oogenblik niet steeds, op verre na, verontschuldigen.

Het komt niet bij ons op dit het Departement euvel te duiden.

Men beseft zeer goed dat de Regering van al de departementen een politiek vergt van voorzichtigheid, terughouding en bezuiniging. De lasten die de tegenwoordige staat van alarm aan de Natie oplegt, zijn al zwaar genoeg. Te meer daar zij geen onmiddellijke economische en sociale ren-

ront point de rendement de caractère économique et social immédiat et qu'il s'agit d'exigences occasionnelles particulièrement douloureuses.

D'autre part, il ne saurait être question d'imposer au pays, par une voie fiscale déjà très chargée, de nouvelles obligations financières. Il y a des sacrifices qu'il ne faut pas dépasser.

Dans ces conditions, il est tout à fait logique que le Département de la Santé Publique ait élaboré un projet de budget de 1940, avec le sens profond des réalités et un louable souci de réserve.

La Commission sénatoriale ne saurait lui faire grief de cette discrétion. Ses membres ont bien, à l'occasion de la discussion du projet, présenté quelques observations que nous indiquerons d'autre part, mais ils paraissent avoir approuvé, peut-être la mort dans l'âme, la réserve que l'honorable chef du Département exprimait à l'occasion de l'exposé qu'il fit en Commission.

Cependant, on nous permettra bien de faire remarquer que des observations ont été exprimées par des membres de la Commission, au sujet des conditions dans lesquelles ont été pris certains arrêtés.

On a notamment exprimé des réserves relativement aux récents arrêtés ayant trait à la répression de l'alcoolisme. Et il est apparu que certains sénateurs n'avaient pas du tout leur apaisement, ni au sujet du caractère de légalité de certaines modalités de ces arrêtés, ni au sujet de l'efficacité de l'intervention nouvelle.

Nous présenterons au surplus quelques observations plus loin.

Nous avons, tout simplement, voulu exprimer ici le caractère des réserves formulées et que paraît justifier le peu de sympathie que l'opinion et le Parlement semblent porter à la facilité avec laquelle le Gouvernement tire parti des pouvoirs spéciaux qui

deering hebben en dat het hier gaat om ongemeen pijnlijke toevallige eischen.

Bovendien zou het niet opgaan aan het land, dat reeds zoo zwaar fiscaal werd getroffen, nieuwe financiële verplichtingen op te leggen. Ook voor de offers zijn er grenzen die men niet mag overschrijden.

Het is dus volkomen logisch dat het Departement van Volksgezondheid een ontwerp van begroting voor 1940 heeft uitgewerkt, met een diepen zin voor werkelijkheid en een lofwaardige bezorgdheid voor bezuiniging.

De Senaatscommissie zal het deze bescheidenheid niet euvel duiden. De leden hebben wel, bij de behandeling van het ontwerp, enkele aanmerkingen doen gelden die wij verder aangeven, doch zij schijnen, ofschoon met den dood in het hart, de terughouding te hebben goedgekeurd waarvan het geachte hoofd van het Departement blijk gaf bij zijn uiteenzetting vóór de Commissie.

Wij zijn echter zoo vrij te onderlijnen dat door leden der Commissie opmerkingen werden gemaakt over de wijze waarop sommige besluiten werden genomen.

Men heeft namelijk voorbehoud gemaakt betreffende de jongste besluiten in verband met de beteugeling van het alcoholisme. En het is gebleken dat sommige senatoren geen vrede konden hebben met de wettelijkheid van sommige modaliteiten dezer besluiten noch met de doelmatigheid van dezen nieuwen maatregel.

Verder zullen wij hierover enkele opmerkingen in het midden brengen.

Wij hebben enkel hier willen wijzen op den aard van het gemaakte voorbehoud dat gewettigd schijnt door de geringe sympathie die de openbare meening en het Parlement koesteren voor de lichtvaardigheid waarmede de Regeering de haar toegekende bij-

lui ont été attribués. Et à ce propos, il nous sera bien permis de rappeler que l'expérience de ces dernières années n'a pas toujours été favorable à cette procédure. Des arrêtés-lois ont suscité bien des critiques. Il faut, en matière répressive surtout, une prudence et une compétence extrêmes. Les textes douteux, mal coordonnés ou mal adaptés à la réalité, peuvent contrarier l'application des arrêtés les mieux inspirés.

Dans ces conditions il doit être permis d'attirer l'attention du Département sur les inconvénients qu'il y a, à utiliser, avec trop de facilité — répétons le mot — les pouvoirs spéciaux. D'autant plus qu'il n'est jamais de bonne politique de mettre l'opinion et le Parlement devant le fait accompli.

Les événements du moment, pour graves et pénibles qu'ils soient, ne justifient nullement une telle attitude.

La présentation du Budget.

Abordons maintenant l'examen du budget et, pour commencer, les conditions d'ordre financier dans lesquelles le Département de la Santé Publique présente son projet.

L'import global des dépenses prévues est en sensible régression par rapport à celui de l'an dernier. Les dépenses ordinaires prévues s'élèvent à 66,294,000 francs et les dépenses exceptionnelles à 1,500,000 francs, soit en totalité 67,794,000 francs, contre 71,743,000 francs en 1939, 61,547,000 francs en 1938 et 57 millions 570,000 francs en 1937.

Il convient de noter qu'un très grand nombre de libellés inscrits au projet de budget ont été réduits par nécessité d'opérer de sévères compressions.

zondere machten benuttigt. In dit verband, brengen wij in herinnering dat de ervaring dezer laatste jaren niet steeds ten voordeele van deze procedure heeft gepleit. Besluiten-wet hebben veel kritiek uitgelokt. Vooral in strafzaken moet de meeste voorzichtigheid en bevoegdheid aan den dag worden gelegd. Dubbelzinnige teksten, slecht samengeschiedeld of aangepast aan de werkelijkheid, kunnen de toepassing der best bedoelde besluiten ontzenuwen.

In die omstandigheden past het de aandacht van het Departement te vestigen op de bezwaren waarmede de al te gemakkelijke benutting der bijzondere machten gepaard gaat. Te meer dat het in strijd is met een goede politiek de openbare meening en het Parlement vóór het voldongen feit te plaatsen.

Een dergelijke houding kan niet worden gewettigd door de gebeurtenissen van het oogenblik, hoe ernstig en vreeselijk zij ook mogen wezen.

Hoe de Begrooting zich voordoet.

Komen wij thans tot het onderzoek der begrooting en laten wij vooraf nagaan in welke financieele voorwaarden het Departement van Volksgezondheid zijn ontwerp indient.

Het globaal bedrag der voorziene uitgaven boekt een gevoelige vermindering tegenover verleden jaar. De voorziene gewone uitgaven bedragen 66,294,000 frank en de buitengewone uitgaven 1,500,000 frank, zegge te zamen 67,794,000 frank, tegenover 71,743,000 frank in 1939, 61,547,000 frank in 1938 en 57,570,000 frank in 1937.

Er dient opgemerkt dat een groot aantal teksten, ingeschreven in het ontwerp van begrooting, werden ingekrompen wegens de noodzakelijkheid strenge bezuinigingen te verwezenlijken.

C'est le cas : (voir les notes justificatives du projet) des crédits attribués pour indemnités à des services divers, des crédits, secours, etc., de l'Administration centrale, des crédits pour achats et locations de matériel, des crédits pour le fonctionnement des Commissions, etc., etc.

Il y a bien, de ci de là, quelques relèvements de crédits. Ils sont minimes. Les notes justificatives indiquent bien leur caractère et leur opportunité.

Au surplus, la réserve qui imprègne le projet de budget se manifeste d'une façon plus sensible encore, pourrait-on dire, dans les libellés relatifs aux dépenses de prévoyance sociale, d'assistance judiciaire, de bienfaisance et d'hygiène.

Ces postes, qui devraient pouvoir bénéficier de relèvements sensibles, parce que la dureté des temps accroît sensiblement les charges de ces institutions de solidarité sociale, subissent eux aussi les restrictions que nous imposent les temps douloureux que nous subissons.

C'est ainsi que le chapitre IV consacré aux dépenses de prévoyance sociale, comporte un crédit global de 49,180,074 francs contre 50,695,074 fr. Or, il ne faut pas oublier que ce total est, de loin, le plus élevé du budget et que seul le crédit attribué à l'œuvre nationale de l'enfance s'élève à 24 millions 910,000 francs, au même chiffre qu'en 1939, cela sur un chiffre global du budget de 67,794,866 francs, contre 71,743,884 francs en 1939.

Quelques observations d'ordre général.

Au cours des séances tenues par la Commission, plusieurs de nos honorables collègues n'ont pas manqué de formuler des observations ou des vœux.

Dit is het geval (zie de toelichting van het ontwerp) voor de kredieten toegekend wegens vergoedingen aan verschillende diensten, voor de kredieten, hulpelden, enz.... van het hoofdbestuur, voor de kredieten tot aankoop en huur van materieel, voor de kredieten tot werking der commissieën, enz. enz.

Hier en daar waren er wel enkele kredietverhoogingen noodig. Deze zijn gering. De toelichtende nota's duiden den aard en de gepastheid van deze verhoogingen aan.

Trouwens, de gematigdheid van het ontwerp van begrooting wordt nog duidelijker aangegeven in de teksten die verband houden met de uitgaven voor sociale voorzorg, voor gerechtelijken bijstand, voor weldadigheid en voor volksgezondheid.

Op deze posten zouden er aanzienlijke verhoogingen dienen toegestaan omdat de harde tijden die wij beleven nog merkkelijk de lasten van deze instellingen van sociale solidariteit doen stijgen, en omdat deze instellingen eveneens de beperkingen ondergaan die de pijnlijke omstandigheden van het oogenblik ons opleggen.

Aldus vinden wij onder hoofdstuk IV, gewijd aan de uitgaven voor sociale voorzorg, een globaal krediet van 49,180,074 frank tegen 50,695,074 frank. Welnu, wij mogen niet vergeten dat dit totaal veruit het hoogste van de begrooting is en dat alleen het krediet toegekend aan het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn 24,910,000 frank bedraagt evenals in 1939, en dit op een globaal begrootingscijfer van 67,794,866 frank tegenover 71,743,884 frank in 1939.

Enkele opmerkingen van algemeenen aard.

In den loop der vergadering gehouden door uw Commissie, hebben verschillende leden niet nagelaten opmerkingen of wenschen te uiten.

Nous nous efforcerons de les résumer au mieux au cours de ce rapport, et aussi de tirer parti des questions qui ont été posées pour faire connaître à la Haute Assemblée des conditions dans lesquelles fonctionnent certaines œuvres importantes subsidiées par le Département de la Santé publique. Nous indiquerons aussi le sens interprétatif qu'il faut donner suivant les indications fournies par le Département, à des libellés au sujet desquels des renseignements ont été demandés par nos estimés collègues.

Que l'on nous permette de faire remarquer que les observations qui ont été exprimées n'avaient pas du tout le caractère de critiques sévères à l'adresse du Département et du Gouvernement. Au surplus, elles étaient de droit. Les parlementaires doivent avoir le légitime souci de faire respecter la liberté de l'opinion. Et rien, pas même de pénibles événements, ne justifierait une attitude de réserve trop absolue.

Au surplus, ces observations justifiaient plutôt le louable désir d'obtenir des éclaircissements au sujet de certains libellés du budget, des formes de répartition à donner à quelques crédits, des conditions dans lesquelles des œuvres auxquelles l'opinion publique s'intéresse à juste titre, bénéficieraient d'applications plus ou moins heureuses. C'est ainsi que l'on a vivement regretté la discrétion du budget en matière de prévoyance sociale.

L'honorable chef du Département a fait connaître les réserves plutôt pénibles qui lui avaient été imposées par les événements.

Il a bien fallu s'incliner, non sans quelque tristesse !...

Wij zullen trachten deze zoo goed mogelijk samen te vatten in dit verslag en ook nut te trekken uit de vragen gesteld om aan de Hooge Vergadering te doen kennen in welke voorwaarden sommige belangrijke instellingen moeten werken, die worden gesubsidieerd door het Departement van Volksgezondheid. Wij zullen eveneens de interpretatieve beteekenis aanduiden welke, volgens de gegevens van het Departement, moet worden gehecht aan de teksten waarover door onze geachte collega's inlichtingen werden gevraagd.

Mogen wij erop wijzen dat de gemaakte opmerkingen volstrekt niet bedceld waren als strenge kritiek ten opzichte van het Departement en van de Regeering. Trouwens deze opmerkingen waren gewettigd. De parlamentsleden moeten begaan zijn met de gewettigde bezorgdheid, de vrijheid van meening te doen eerbiedigen. En niets, zelfs niet pijnlijke gebeurtenissen, zou een houding van al te volstreckte terughouding wet-tigen.

Trouwens, deze opmerkingen doen veeleer blijken van het lofwaardig verlangen ophelderingen te bekomen omtrent sommige teksten van de begrooting, omtrent de wijze van ver-deeling van sommige kredieten, omtrent de voorwaarden in dewelke werken, waarin de openbare meening terecht belang stelt, het voordeel zullen genieten van min of meer gelukkige toepassingen. Aldus werd de bescheidenheid van de begrooting op gebied van sociale voorzorg levendig be-treurd.

Het hoofd van het Departement heeft doen kennen welke pijnlijke inkrimpingen hem werden opgelegd door de gebeurtenissen.

Men moest zich wel daarbij neer-leggen, niet zonder eenige droefheid !...

La lutte contre les taudis.

Plusieurs membres de la Commission se sont étonnés de voir pratiquer avec une réserve, peut-être apparente, mais qui surprend tout de même, la lutte contre les taudis. Ils ont réclamé, et on ne saurait trop louer leur attitude, une politique réalisatrice active.

L'observation de l'honorable chef du Département indiquant que l'emprunt de 300 millions autorisé pour entreprendre la lutte, n'avait pas, jusqu'à présent, rencontré dans certaines institutions financières l'accueil heureux que l'on souhaitait n'a pas paru suffisante. Maintes raisons ont été exprimées. Il ne s'agit pas uniquement de bâtir des logis pour les humbles, voire les pauvres, il faut atteindre aussi une déficience de la Santé Publique résultant du maintien des logements insalubres et pratiquer, par surcroît, une politique de construction et de résorption du chômage.

Bref la Commission a estimé devoir réclamer un programme bein net de réalisations. Elle demande aussi que l'on procède avec quelque urgence.

Elle exprime le vœu — et plusieurs membres ne se sont pas fait faute d'insister — que le Gouvernement, pour faire besogne utile et immédiate, ait un programme logique généralisé et progressif. Il ne s'agit point de tout entreprendre ni d'exiger d'un coup, de gros crédits, mais de procéder avec méthode, mais sans tarder et sans trop subordonner les réalisations nécessaires à des exigences administratives et financières.

Certes, la politique d'intervention en matière de travaux d'hygiène, distribution d'eau du littoral, etc., etc., est tout à fait digne d'intérêt. Mais on semble estimer qu'il faudrait ne pas

De strijd tegen de krotwoningen.

Verschillende leden van de Commissie hebben er zich over verwonderd dat de strijd tegen de krotwoningen gevoerd wordt met een bedachtzaamheid die misschien oogenschijnlijk is, doch die evenwel verbaast. Men moet er hen om gelukwenschen dat zij een actieve politiek van verwezenlijkingen geëischt hebben.

De geachte leider van het Departement heeft doen opmerken dat de leening van 300 millioen, om den strijd aan te gaan, totnogtoe bij sommige financieele instellingen niet het gunstig onthaal had genoten dat men verhoopt had; deze uitleg kon echter niet als voldoende lijken.

Verschillende redenen werden vooruitgezet. Het gaat er niet alleen om woningen te bouwen voor de nederigen, zelfs voor de armen; men moet ook een achteruitgang van de volksgezondheid te keer gaan, voortspruitend uit het behoud van ongezonde woonplaatsen, en bovendien dient een politiek gevoerd van bouw en van opslorping der werkloosheid.

Kortom, de Commissie heeft gemeend een duidelijk omlijnd programma te moeten eischen, dat met spoed dient verwezenlijkt.

Zij drukt den wensch uit — en meerdere leden doen het met aandrang — dat de Regeering nuttig en onmiddellijk werk zou verrichten, dank zij een logisch, veralgemeend en geleidelijk programma. De bedoeling is niet in een keer groote kredieten te besteden of te eischen, doch wel om met methode aan den gang te gaan, zonder dralen en zonder de noodige werken te zeer ondergeschikt te maken aan administratieve en financieele vereischten.

Voorzeker verdient de politiek van tusschenkomst in gezondheidswerken, watervoorziening langs de kust, enz., alle aandacht. Maar men schijnt te oordeelen dat niet alles dient opgeef-

sacrifier tout ce qui a rapport à cette question essentielle des taudis et du logis des humbles.

Le Département — toujours au sujet de la lutte contre les taudis — a tenu à préciser la forme la plus récente de son intervention et notamment à l'occasion de l'attribution d'un crédit de 300 millions à l'œuvre.

Et il nous dit. Un arrêté royal permettant à l'Œuvre Nationale des Habitations à Bon Marché d'emprunter une somme de 300 millions de francs a été publié. Cet arrêté royal prévoit expressément que l'emprunt doit être contracté auprès de la Caisse d'Epargne et de Retraite. Or, celle-ci signale que la situation actuelle ne permet pas la réalisation de l'emprunt. Il faudra donc attendre que la Caisse d'Epargne se trouve dans de meilleures dispositions.

L'emprunt autorisé est de 300 millions, mais il faut remarquer qu'une somme de 45 millions sera absorbée par des travaux déjà effectués et que 40 millions sont, d'autre part, déjà engagés.

Le Département a élaboré un plan d'utilisation des fonds disponibles dont les quatre-cinquièmes, doivent suivant l'arrêté royal susvisé, être affectés à la lutte contre les taudis, et le solde devant être distribué en faveur des habitations à bon marché proprement dites.

L'enquête à laquelle procède le Département porte particulièrement :

- 1° sur la lutte contre les taudis;
- 2° sur les grands principes d'urbanisme à respecter;
- 3° sur la nécessité de certains réformes sollicitées par la Société Nationale des Habitations à Bon Marché, ou même par les pouvoirs publics;

- 4° sur les mesures à prendre pour réprimer certains abus signalés.

ferd wat in verband staat met het gebiedende vraagstuk van de krotten en de woningen der minbegoeden.

Het Departement heeft er — immer ten opzichte van de bestrijding der krotwoningen — aan gehouden den jongsten vorm van zijn tusschenkomst toe te lichten en namelijk wat betreft de toekenning van een krediet van 300 miljoen aan het werk.

Het meldt ons dat een koninklijk besluit, waarbij het Nationaal Werk voor Goedkoope Woningen gemachtigd wordt een som van 300 miljoen te ontleenen, werd bekendgemaakt. Dit koninklijk besluit voorziet uitdrukkelijk dat de leening dient gesloten te worden bij de Spaar- en Lijfrentkas. Deze doet echter opmerken dat de huidige toestand de verwezenlijking der leening niet toelaat. Men zal dus moeten wachten tot de Spaarkas er beter toe geschikt is.

De toegelaten leening bedraagt 300 miljoen, doch men moet nagaan dat een som van 45 miljoen zal opgeslorpt zijn door reeds uitgevoerde werken en dat anderdeels 40 miljoen reeds betaalbaar zijn gesteld.

Het Departement heeft een benuttingsplan opgemaakt van de beschikbare fondsen waarvan de vier vijfden volgens voormeld koninklijk besluit moeten besteed worden aan de bestrijding der krotwoningen en het overschot uitgedeeld ten bate van de eigenlijke goedkoope woningen.

Het onderzoek vanwege het Departement slaat bijzonder op :

- 1° de bestrijding der krotwoningen;
- 2° de na te leven hoofdregelen van urbanisatie;
- 3° de noodzakelijkheid van sommige hervormingen gevraagd door de Nationale Maatschappij voor Goedkoope Woningen, of zelfs door de openbare machten;
- 4° de maatregelen vereischt om sommige aangeklaagde misbruiken te beteugelen.

Les Commissions d'assistance.

Il n'est pas peu intéressant de signaler les observations qui ont été exprimées par des membres de la Commission au sujet des conditions difficiles qui sont souvent imposées par les lois au fonctionnement des Commissions d'assistance.

Il apparaît, en effet, que les règlements sont fréquemment d'application difficile et énervent, avec des retards et des obligations d'approbation, la bonne volonté des hommes d'œuvres qui se dévouent dans les Commissions. Il est probable que la loi que l'on prépare ne manquera pas de rencontrer ces faiblesses. Et le moins que l'on puisse souhaiter c'est que la réforme de l'assistance, à l'étude en ce moment, soit résolue avec quelque urgence. Il y a trop longtemps que les œuvres d'assistance et les administrations communales qui sont en somme garantes de leur fonctionnement, subissent vis-à-vis des détreffes humaines, le malaise d'une organisation périmée.

Un arrêté, paru au *Moniteur* du 25 novembre, a suscité certaines observations.

Cet arrêté, dans son application, soustrait au bénéfice des indemnités spéciales et des jetons de présence les membres des commissions dépendant du Département de la Santé publique. Et des membres de la Commission de demander si les Comités de patronage, des Habitations à bon marché devaient être compris dans cette restriction.

Nous avons interrogé le Cabinet, et il nous a été répondu que les commissions que le Département faisait bénéficier de ses interventions seraient atteintes par le nouvel arrêté.

Dans ces conditions, nous croyons pouvoir dire, pour répondre à nos honorables collègues de la Commission

De Commissiën van onderstand.

Het is niet weinig belangwekkend de aanmerkingen weer te geven, gemaakt door Commissieleden nopens de moeilijke voorwaarden die de wet vaak oplegt aan de Commissiën van Onderstand.

Het blijkt immers dat de reglementen vaak moeilijk kunnen worden toegepast, en door vertraging en verplichte goedkeuringen den goeden wil ontzenuwen van de sociale werkers die in de Commissiën blijc geven van toewijding; waarschijnlijk zal de wet die in voorbereiding is, een oplossing bezorgen aan deze vraagstukken. En het minste dat men kan wenschen is dat de hervorming van den openbaren onderstand, die thans ter studie ligt, bij hoogdringendheid zou worden doorgevoerd. Al te lang reeds ondergaan de werken van openbaren onderstand en de gemeentebesturen, die feitelijk instaan voor hun werking, ten overstaan van de menschelijke ellende de nadeelen van een verouderde inrichting.

Een besluit verschenen in het *Staatsblad* van 25 November heeft sommige opmerkingen uitgelokt.

In zijn toepassing onttrekt dit besluit het voordeel der bijzondere vergoedingen en der zitpenningen aan de leden der Commissiën die afhangen van het Departement van Volksgezondheid. En leden der Commissie vragen of de beschermingscomités der goedkoope woningen moesten worden betrokken bij deze beperking.

Wij hebben het kabinet ondervraagd en er werd ons geantwoord dat de Commissiën die toelagen van het Departement genieten, zouden worden getroffen door het nieuwe besluit.

In die voorwaarden en om aan onze geachte collega's van de Commissie te antwoorden, meenen wij te kunnen

que les comités de patronage et les conseils d'administration des sociétés locales d'habitations à bon marché ne sont pas atteints par la nouvelle réglementation. Au surplus, les jetons ou indemnités attribués dans des comités ne sont pas élevés. Ils ne sont même pas généralisés. Ils récompensent aussi des services sérieux et ne constituent jamais une rémunération proprement dite, mais plutôt l'indemnisation modeste d'une charge, de frais d'enquête, etc., parfois onéreux.

Les ordres des médecins et des pharmaciens.

Des membres de la Commission ont porté un intérêt tout spécial à la question de l'ordre des médecins.

Il y a urgence, a-t-on fort justement fait remarquer, à faire procéder aux élections des membres de l'ordre. D'autre part, la mise en pratique de la loi sur l'ordre des médecins doit entrer dans sa voie de réalisation immédiate par la voie des élections. Les médecins, dont bon nombre sont mobilisés, s'inquiètent. Ils disent que le moment est venu ou jamais de faire régner une discipline morale et spécialement dans le domaine de la confraternité. Les médecins peuvent procéder aux élections par écrit, ce qui fait que la mobilisation qui appelle bon nombre de médecins sous les drapeaux, n'est en rien un obstacle pour l'organisation du vote.

Dans le même ordre d'idées, l'honorable chef du Département, a signalé qu'il serait procédé très prochainement à ces élections. Des arrêtés vont être pris qui ne pourront manquer de donner satisfaction à l'opinion, d'autant plus qu'ils seront pris en accord avec les organismes professionnels, préalablement consultés.

Le Département a rappelé l'arrêté royal du 23 mai 1939 qui a réglementé

zeggan dat de beschermcomité's en de beheerraden der plaatselijke maatschappijen van goedkoope woningen door de nieuwe regeling niet getroffen worden. Bovendien zijn de zitpenningen of vergoedingen aan deze comité's toegekend niet hoog. Zij zijn zelfs niet algemeen. Zij vergelden ook ernstige dienstverstrekkingen en zijn geen eigenlijke bezoldiging, doch eerder een nederige vergoeding van een last en kosten van onderzoek, die soms hoog loopen.

De Orden der geneesheeren en apothekers.

Sommige leden der Commissie hebben een heel bijzondere belangstelling betoond voor de Orde der Geneesheeren.

Terecht deed men opmerken dat het dringend is te doen overgaan tot de verkiezing der leden van de Orde. Anderdeels moet het in voege brengen van de wet op de orde der geneesheeren onmiddellijk verwezenlijkt worden bij wijze van verkiezingen. De geneesheeren, waaronder er velen gemobiliseerd zijn, oordeelen dat het oogenblik meer dan ooit gekomen is om een zedelijke tucht te doen heerschen en zulks bijzonder op gebied van confraterniteit. De geneesheeren kunnen schriftelijk stemmen, zoodat de mobilisatie de inrichting der verkiezing niet hindert.

In denzelfden gedachtengang, heeft de geachte Minister medegedeeld dat eerlang tot die verkiezingen zal overgegaan worden. Besluiten zullen genomen worden die zullen beantwoorden aan de openbare meening, des te meer daar zij opgemaakt zullen worden in overleg met de vooraf geraadpleegde beroepsinrichtingen.

Het Departement brengt in herinnering dat het koninklijk besluit van

l'application de la loi du 25 juillet 1938, créant l'Ordre des médecins.

Les articles 31 à 82 de cet arrêté royal exposent en détail le mécanisme des élections.

Le titre IV du même arrêté fixe les règles essentielles à suivre pour les premières élections, celles des publications essentielles préalables aux opérations des élections, l'élaboration des listes électorales et leur affichage au siège de la Commission Médicale provinciale. La rigoureuse exactitude de ces listes est d'une importance capitale, puisqu'elles forment le premier tableau de l'Ordre et par là désormais constituent un titre pour l'exercice de la médecine, (art. 2 de la loi) et d'autre part ces listes constituent également les listes électorales et doivent comme telles être exactes pour la facilité des opérations des élections.

Ces listes sont actuellement en préparation et il pourra être prochainement procédé aux élections.

Le Ministère de la Santé Publique s'est mis en rapport avec le Ministre de la Défense Nationale pour préserver les droits des médecins mobilisés, à l'occasion de ces élections.

Il est à signaler également que le Ministère de la Santé Publique s'est mis en rapport avec le Ministère de la Défense Nationale en vue d'obtenir la démobilisation des médecins qui étaient nécessaires pour assurer à la population civile une assistance médicale uniforme dans tout le pays.

A l'initiative du Ministre de la Santé Publique, une Commission spéciale mixte, dans laquelle les organismes médicaux sont représentés, et présidée par le Lieutenant-Général Luyssen, veille à ce que la mobilisation ne prive aucune région de médecins. Le cas échéant, des médecins combleront les vides, en prélevant sur les praticiens

23 Mei 1939 de toepassing heeft geregeld der wet van 25 Juli 1938, tot instelling van de Orde der Geneesheeren.

Artikelen 31 tot 82 van dit koninklijk besluit zetten omstandig de kiesverrichtingen uiteen.

Titel IV van hetzelfde besluit bepaalt de hoofdregelen te volgen voor de eerste verkiezingen, voor hoofdzakelijke bekendmakingen die de kiesverrichtingen moeten voorafgaan, en het opmaken der kieslijsten alsmede hun uitplakken in den zetel der provinciale geneeskundige commissie. De nauwkeurige juistheid van deze lijsten heeft een hoofdbelang, vermits zij de eerste tabel van de Orde uitmaken en vandaar voortaan een titel zijn voor de uitoefening der geneeskunst (art. 2 der wet), en anderzijds zijn deze lijsten tevens kieslijsten die als dusdanig juist moeten zijn voor het gemak der kiesverrichtingen.

Deze lijsten worden thans voorbereid en kortelings zal men kunnen overgaan tot de verkiezingen.

Het Ministerie van Volksgezondheid heeft zich in betrekking gesteld met den Minister van Landsverdediging om de rechten van de gemobiliseerde dokters bij gelegenheid dezer verkiezingen te vrijwaren.

Wijzen wij er ook op dat het Ministerie van Volksgezondheid zich in verbinding heeft gesteld met het Ministerie van Landsverdediging om de demobilisatie te verkrijgen van de geneesheeren die noodig waren om aan de burgerbevolking een eenvormige medische hulp te verzekeren over heel het land.

Op initiatief van den Minister van Volksgezondheid, waakt een bijzondere gemengde Commissie, waarin de geneeskundige organismen zijn vertegenwoordigd, en die voorgezeten wordt door Luitenant-generaal Luyssen, ervoor dat de mobilisatie geen enkele streek van dokters zou berooven. Desgevallend zullen de leemten

des grandes villes les éléments nécessaires aux petites localités.

Le Département de la Santé Publique prépare un projet de loi créant l'Ordre des pharmaciens, dont la composition et l'organisation sera pour une grande part identique à celles de l'Ordre des médecins.

Nous exprimons le vœu que ce projet soit présenté avec quelque urgence, les intéressés souhaitant depuis longtemps pouvoir bénéficier d'une organisation professionnelle à la mesure des intérêts en cause.

Et puisque nous parlons du futur Ordre des pharmaciens, indiquons l'arrêté royal organique du Ministère du Ravitaillement qui exclut de la compétence de ce Département l'approvisionnement de tous les produits médico-pharmaceutiques.

Les pharmaciens, les médecins tenant dépôt de pharmacies et les médecins vétérinaires ont reçu pour instructions d'augmenter dans des proportions déterminées les produits médico-pharmaceutiques et objets de pansements. Des provisions de certains sérums ont été faites.

D'accord avec le Ministère des Affaires Economiques et des Classes Moyennes, le Ministère de la Santé Publique a mis au point un système de licences d'exportation et d'importation. Le Département fait remarquer que les mesures qui ont été prises ou qui le seront assureront un approvisionnement suffisant en produits pharmaceutiques.

La lutte contre l'alcoolisme.

Au cours de l'examen qu'elle fit du projet de budget de 1940, la Commission sénatoriale s'est intéressée tout particulièrement aux résultats des luttes entreprises contre certaines maladies. Le libellé 20 (de 1 à 4) du Chapitre IV, page 40, comporte un

aangevuld worden door onder de practici der groote steden, de elementen op te vorderen noodig voor de kleine gemeenten.

Het Departement van Volksgezondheid bereidt een wetsontwerp voor tot oprichting van de Orde der Apothekers, waarvan samenstelling en inrichting grootendeels gelijk zijn aan de Orde der Geneesheeren.

Wij uiten den wensch dat dit ontwerp tamelijk spoedig zal ingediend worden. De betrokkenen hopen immers sedert lang over een beroepsorganisatie te kunnen beschikken die hun belangen kan behartigen.

En vermits wij over de toekomstige Orde der Apothekers spreken, vermelden wij dat het organiek koninklijk besluit van het Ministerie van Bevoorrading uit de bevoegdheid van dit Departement de proviandeering uitsluit van alle medisch-pharmaceutische producten.

De apothekers, de geneesheeren die een apotheek houden en de vecartsen hebben als onderrichting gekregen de medisch-pharmaceutische producten en verbandmiddelen in bepaalde maat te verhoogen. Van zekere serums werd een voorraad opgedaan.

In overleg met het Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, heeft het Ministerie van Volksgezondheid een stelsel uitgewerkt van uit- en invoervergunningen. Het Departement doet opmerken dat de getroffen en te treffen maatregelen op voldoende wijze zullen voorzien in de bevoorrading van pharmaceutische producten.

De strijd tegen het alcoholisme.

In den loop van het onderzoek van het ontwerp van begroting voor 1940, heeft uw Commissie bijzonder belang gesteld in de uitslagen van den strijd aangevat tegen sommige ziekten. Artikel 20 (1 tot 4) van hoofdstuk IV, bladzijde 40, voorziet een globaal

crédit global de 12,900,000 francs, contre 14,150,000 francs en 1939.

Une première observation a été formulée au sujet de l'absence d'intervention en faveur de la lutte contre l'alcoolisme.

Il n'est point besoin de marquer l'intérêt que présente, à présent encore et malgré les résultats obtenus par la loi de 1919, une campagne méthodiquement menée contre l'alcoolisme.

Faut-il rappeler que les condamnations du chef d'ivresse, qui étaient en moyenne de 1909 à 1913 de 21,697, ont passé entre 1926 et 1930 à 15,492, pour descendre de 1931 à 1935 à 12,097.

Les statistiques des moyennes des condamnations d'individus ayant agi en état d'ivresse suivent une courbe parallèle. De même ont diminué sensiblement les infractions, le plus souvent liées à l'ivresse, comme la rébellion, l'outrage aux agents de l'autorité, les coups et blessures, etc.

Il est certain, d'autre part, que les récents arrêtés pris au sujet des abominables abus auxquels donne lieu le négoce organisé dans les débits clandestins, les cercles interlopes, etc., et au sujet de la répression de l'ivresse auront des résultats heureux et, espérons-le, plus définitifs.

Mais une loi ne vaut que par l'esprit qui l'anime et par les obligations d'application stricte qu'on lui confère.

A ce propos des membres ont fait remarquer que certaines modalités d'application, notamment au sujet du caractère à donner au négoce ou au but des cercles privés, ne paraissent pas bien établies sur le plan légal. Et peut-être conviendrait-il d'apporter ici quelques précisions.

krediet van 12,900,000 frank tegen 14,150,000 frank in 1939.

Een eerste opmerking werd gemaakt in verband met het gemis van krediet ten bate van den strijd tegen het alcoholisme.

Het is niet noodig nadruk te leggen op het belang dat, thans nog en ondanks de uitslagen verkregen door de wet van 1919, geboden wordt door een methodisch gevoerden strijd tegen het alcoholisme.

Dient er in herinnering gebracht dat de veroordeelingen wegens dronkenschap, die, van 1909 tot 1913, gemiddeld 21,697 bedroegen, tusschen 1926 en 1930 zijn gevallen op 15,492, om van 1931 tot 1935 te dalen tot 12,097.

De statistieken betreffende het gemiddeld aantal veroordeelingen van personen, die gehandeld hebben in staat van dronkenschap, volgen een gelijklopende curve. Zoo ook zijn de overtredingen merkkelijk verminderd, die meestal verband houden met de dronkenschap zooals opstand, belediging der overheidspersonen, slagen en verwondingen, enz.

Aan den anderen kant is het zeker dat de jongste besluiten genomen tegen de schandelijke misbruiken, waartoe de handel ingericht in de geheime drankslijterijen, de kringen van verdacht allooi, enz. aanleiding geeft, en in verband met de beteugeling van de dronkenschap, gelukkige en, laten wij hopen, afdoende uitslagen zullen opleveren.

Maar een wet heeft enkel waarde door den geest die haar bezielt en door de verplichtingen van strenge toepassing die men haar oplegt.

In dit verband hebben sommige leden doen opmerken dat zekere modaliteiten van toepassing, inzonderheid op gebied van den te bepalen aard of het te omschrijven doel der private kringen, niet degelijk schenen vastgesteld op het wetgevend plan. Misschien zouden er hier enkele nadere verklaringen dienen gegeven.

De plus, et puisqu'il a été avéré qu'une part de la carence constatée au sujet de la loi de 1919 était due au manque de sévérité que l'on assurait au régime répressif, on est bien en droit d'exprimer le vœu de voir un esprit de méthode et de stricte équité présider à l'application des textes nouveaux.

Un excès de bienveillance, voire la moindre partialité, risquerait de perpétuer une regrettable inefficacité aux nouveaux arrêtés. Et « l'injustice, comme on le fait remarquer avec infiniment de raison serait d'autant plus grave à l'égard des quelques délinquants qui seraient jetés en pâture à l'opinion publique. D'autre part, parmi les dispositions relatives à la répression de l'ivresse, il y en a deux au moins au sujet desquels une interprétation est nécessaire pour éviter des abus d'autorité : à quoi décèlera-t-on qu'un particulier est en « état d'ivresse », s'il ne se livre à aucune excentricité et ne provoque aucun trouble en public ? Comment établira-t-on que quelqu'un « a intentionnellement amené l'ivresse d'autrui » ce qui est passible de deux ans de prison ? »

Pour assumer la mission parfois redoutable qui incombe à un premier magistrat d'une commune très peuplée et ouvrière, nous savons la prudence et la crainte avec lesquelles il faut tirer parti et consacrer des rapports de police, élaborés par des agents subalternes, certes animés de bonnes intentions mais qui ne font pas toujours preuve de la circonspection et de la discrétion nécessaires.

Pour redouter de telles éventualités, nous exprimons le vœu que les dispositions qui devront être prises par le Pouvoir central tiennent compte des

Bovendien, en vermits werd bewezen dat een deel van het in gebreke blijven, vastgesteld in verband met de wet van 1919, te wijten was aan het gemis van strengheid op gebied van beteugeling, is men wel gerechtigd den wensch uit te drukken dat de toepassing der nieuwe teksten zou geschieden in een geest van methode en van strenge rechtvaardigheid.

Buitensporige inschikkelijkheid en zelfs de geringste partijdigheid zouden gevaar loopen een betreuenswaardige ondoeltreffendheid te bestendigen op gebied der nieuwe teksten. En « de onrechtvaardigheid », zooals men zeer terecht heeft doen opmerken, « zou des te erger zijn ten opzichte van de enkele delinquenten die aan de openbare meening ten prooi zouden gegeven worden. Aan den anderen kant, onder de bepalingen in verband met de beteugeling der dronkenschap komen er minstens twee voor die een interpretatie vergen om misbruiken van gezag te voorkomen : waaraan zal men erkennen dat een particulier in staat van dronkenschap verkeert, indien hij zich aan geen enkele buitensporigheid overgeeft en geen enkele storing in het openbaar verwekt ? Hoe zal men uitmaken dat iemand opzettelijk andermans dronkenschap heeft veroorzaakt, hetgeen strafbaar is met twee jaar gevangenisstraf ? »

Ten einde de soms zware taak te verzekeren, die rust op een eersten magistraat van een zeer dicht bevolkte arbeidersgemeente, weten wij met welke omzichtigheid en met welke vrees politieverslagen moeten worden onthaald, welke worden opgemaakt door lagere agenten, gewis bezielde met goede bedoelingen maar die niet steeds blijk geven van de noodige omzichtigheid en bescheidenheid.

Ten einde dergelijke gebeurlijkheden te voorkomen, drukken wij den wensch uit dat de geschillen, door het hoofdbestuur te treffen, zouden rekening

difficultés à rencontrer et des milieux qu'il faut atteindre.

D'autre part, nous voudrions, au nom de la Commission toute entière, exprimer le vœu qu'une partie des crédits attribués à la prophylaxie générale puisse servir à continuer la lutte contre l'alcoolisme dans certains milieux particulièrement propices à l'éducation de l'opinion publique.

C'est ainsi que la Commission a adopté une proposition tendant à attribuer un crédit de 200,000 francs à la lutte contre l'alcoolisme.

Sollicité à ce sujet, l'honorable chef du Département n'a pas opposé une fin de non-recevoir catégorique.

« Je ne vois — a-t-il répondu — aucune objection à ce que les mots : *éducation et propagande antialcoolique* figurent dans le libellé de l'article 20 du budget ordinaire; mais il n'y aurait là qu'un geste tout à fait platonique. Etant donné que si, en 1938, un subside de 40,000 francs a pu être liquidé au Comité National contre l'Alcoolisme, lequel a favorisé la propagande; en 1939, la situation financière m'a obligé à me rallier à l'avis des Inspecteurs des finances de rejeter le subside de 40,000 francs. Les crédits pour 1940 étant plus réduits que ceux de 1939, je ne vois pas la possibilité de consacrer une somme de 200,000 fr. à l'alcoolisme. Certains postes de l'article 20, notamment ceux relatifs à la tuberculose, ne permettent pas d'intervenir dans le coût des journées des malades aux sanatoria dans la même proportion que pendant les exercices antérieurs. »

Cette réserve n'a pas été retenue par la Commission. En conséquence, celle-ci a décidé de présenter lors du vote au Sénat, un amendement tendant à compléter le libellé dans le sens indiqué plus haut.

Dans le même ordre d'idées, des membres de la Commission ont expri-

houden met de te verhelpen moeilijkheden en met de te bereiken kringen.

Aan den anderen kant drukken wij, uit naam van heel de Commissie, den wensch uit dat een deel der kredieten, voorzien voor de algemeene bestrijding, zou worden aangewend om den strijd tegen het alcoholisme voort te zetten in sommige kringen, die bijzonder gunstig zijn voor de opleiding der openbare meening.

Aldus is de Commissie een voorstel bijgetreden dat er toe strekt een krediet van 200,000 frank te besteden aan den strijd tegen het alcoholisme.

Daarover ondervraagd, heeft het hoofd van het Departement niet categorisch afwijzend geantwoord.

« Ik zie er geen bezwaar in, zegt hij, de woorden *antialcoholische opvoeding en propaganda* in de opgave van artikel 20 der gewone begrooting te plaatsen; doch dit zou slechts een volstrekt platonisch gebaar zijn. In 1938 kon een toelage van 40,000 frank uitgekeerd worden aan het Nationaal Comité tegen het Alcoholisme, ter aanmoediging der propaganda; in 1939 heeft de financieele toestand mij genoopt het advies bij te treden der inspecteurs van financiën om de toelage van 40,000 fr. te verwerpen. Aangezien de kredieten voor 1940 kleiner zijn dan deze voor 1939, zie ik geen mogelijkheid om een som van 200,000 frank te besteden aan het alcoholisme. Sommige posten van artikel 20, o.m. deze met betrekking op de toring, laten niet toe in de dagelijksche kosten der zieken in de sanatoria tusschenbeide te komen in dezelfde verhouding als de vorige jaren. »

Dit voorbehoud is niet gedeeld geworden door de Commissie. Deze heeft bijgevolg besloten bij de stemming in den Senaat, een amendement in te dienen, ertoe strekkend de opgave in bovenaangehaalden zin aan te vullen.

In denzelfden gedachtengang hebben leden der Commissie den wensch uit-

mé le vœu de voir mener la lutte contre l'alcoolisme, dans un milieu particulièrement favorable, celui de l'enfance et de l'adolescence, dans la vie économique et dans l'école. Il s'agit des écoles pour jeunes gens des deux sexes de 14 à 18 ans et plus, écoles techniques et artistiques, enseignement artisanal, enseignement moyen, etc.

De même que l'enseignement de l'hygiène professionnelle devrait être rendu obligatoire dans les écoles professionnelles avec le concours du Département de l'Instruction Publique, cette formation devrait être complétée par des notions d'hygiène sociale se rapportant à l'alcoolisme, aux affections spéciales, à la tuberculose, etc. Certes, certains de ces fléaux sociaux seront sérieusement atteints par une politique de prévoyance, notamment en matière de taudis, mais il ne serait pas moins utile de prévenir la jeunesse et l'adolescence, au moment où leur esprit reçoit avec plus d'efficacité les leçons d'une sorte de prévoyance sociale vis-à-vis des aléas de la vie.

La lutte contre la tuberculose, la syphilis, et le cancer.

A des questions relatives aux conditions dans lesquelles est poursuivie la lutte contre la tuberculose, la syphilis et le cancer, l'honorable Chef du Département a communiqué au rapporteur une documentation abondante et extrêmement intéressante.

Nous ne pouvons pas songer à reproduire les rapports que le Ministre nous a remis. Nous le regrettons vivement. Il est permis d'espérer que cette documentation qui souligne, à côté de remarquables résultats obtenus, les dangers de certaines affections qui constituent les pires détresses de notre temps, seront publiées dans les bulletins que le Département et

gedrukt dat de strijd tegen het alcoholisme zou gevoerd worden in een bijzonder gunstig milieu, dit van de kinderen en de jongelieden, ter school en in het economisch leven. Het geldt de scholen voor jongelieden van beider kunne van 14 tot 18 jaar en ouder, de technische en kunstscholen, het ambachtsonderwijs, het middelbaar onderwijs, enz.

Evengoed als het onderricht van de beroepsgezondheidszorg, zou dienen verplichtend gemaakt worden in de vakscholen, met medewerking van het departement van Openbaar Onderwijs, zou deze opleiding moeten aangevuld worden met begrippen van maatschappelijke hygiëne met betrekking tot het alcoholisme, de speciale kwalen, de tering, enz. Gewis, zullen zekere dezer maatschappelijke plagen ernstig afnemen door een politiek van voorzorg, namelijk op gebied van krotten, maar het ware niet minder nuttig de jeugd en de aankomelingschap voor te lichten, op het oogenblik dat hun geest ontvankelijker is voor de lessen in een soort maatschappelijke voorzorg tegenover de moeilijkheden van het leven.

De strijd tegen tering, syphilis en kanker.

Op vragen betreffende den strijd tegen tering, syphilis en kanker heeft het geachte hoofd van het Departement aan den verslaggever een overvloedige en uiterst belangwekkende documentatie overgemaakt.

Wij kunnen er niet aan denken deze bescheiden hier over te drukken. Zij wijzen, naast de schitterende bekomen uitslagen, op de gevaren van zekere kwalen die den schrijnendsten nood van onzen tijd vormen. Laat ons hopen dat deze documentatie zal verschijnen in de tijdschriften die ter beschikking staan van het Departement en van verschillende beroepsvereeningen. Het is

diverses organisations professionnelles ont à leur disposition. Il convient que le public apprenne à connaître de pénibles vérités.

Mais il nous sera bien permis, en attendant, de résumer quelques unes des documentations que l'honorable Chef du Département a bien voulu nous communiquer.

Voici pour la tuberculose :

LA TUBERCULOSE

L'Administration de l'Hygiène au Ministère de la Santé publique mène la lutte contre la tuberculose avec la collaboration de l'Œuvre nationale belge de Défense contre la Tuberculose et de l'Œuvre nationale de l'Enfance, en s'appuyant sur les avis du Conseil supérieur d'Hygiène publique. Elle établit les bases de cette lutte en accord avec les organismes précités, soutient les œuvres financièrement, surveille leur fonctionnement, veille à la coordination des efforts et contrôle l'emploi de ses subventions.

D'autre part, elle participe à l'action indirecte contre la tuberculose, notamment en veillant à la salubrité des localités et des habitations, en faisant l'éducation du public, en luttant contre l'alcoolisme et contre les taudis, en protégeant les œuvres de l'enfance.

L'action principale de l'Administration de l'Hygiène s'exerce en collaboration avec l'Œuvre nationale belge de Défense contre la Tuberculose.

Cette Œuvre, décrétée d'utilité publique, comprend deux sections : la Section de Prophylaxie Générale et la Section des Traitements et Cures.

La Section de Prophylaxie générale groupe 100 dispensaires (centres de triage, de dépistage et d'assistance contrôlant environ 50.000 malades), et les Œuvres de préservation de l'enfance (Œuvres Grancher).

noedig dat het publiek vertrouwd gerake met pijnlijke waarheden.

In afwachting weze het ons evenwel toegelaten, enkele der gegevens samen te vatten die de geachte leider van het Departement ons heeft overhandigd.

Ziehier voor de tering :

DE TERING

De dienst voor gezondheidszorg bij het Ministerie van Volksgezondheid voert de teringbestrijding met de medewerking van het Belgisch Nationaal Werk voor Teringbestrijding en het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn, met raadpleging van den Hoogen Raad voor Volksgezondheid. Hij legt de grondslagen dier bestrijding in overleg met voormelde organismen, steunt financieel de werken, waakt over hun bedrijvigheid, ordent de inspanningen en voert toezicht over de besteding zijner toelagen.

Anderdeels neemt hij deel aan de onrechtstreeksche teringbestrijding, onder meer door te waken over de gezondheidszorg der gemeenten en der woningen, door de opleiding van het publiek, den strijd tegen het alcoholisme en tegen de krotten, door bescherming der werken voor kinderwelzijn.

De hoofdbedrijvigheid van den Dienst voor Hygiène geschiedt in samenwerking met het Belgisch Nationaal Werk voor Teringbestrijding.

Dit werk, van openbaar nut erkend, telt twee afdeelingen : de afdeeling voor algemeene prophylaxe en de afdeeling voor behandeling en kuur.

De afdeeling voor algemeene prophylaxe telt 100 dispensaria (centra voor schifting, opsporing en hulpverlening die ongeveer 50.000 zieken controleeren), en de Werken tot voorbehoeding der kinderen (Werken Grancher).

La Section des Traitements et Cures dispose d'environ 4,000 lits de sanatoriums appartenant à l'Œuvre même ou à des organismes affiliés.

Ce n'est pas tout.

En 1930, les Chambres législatives ont voté un crédit spécial de 100 millions de francs destiné à assurer la construction d'établissements antituberculeux de toute nature.

Ce Fonds est employé, d'après les modalités suivantes :

1° lorsque l'Œuvre Nationale Belge de défense contre la Tuberculose construit elle-même un établissement antituberculeux, le Fonds de 100 millions de francs couvre entièrement les frais de construction;

2° lorsqu'un autre organisme, affilié à l'Œuvre Nationale, érige un sanatorium, le Fonds intervient à concurrence de 15,000 francs par lit.

Pour le traitement des militaires reconnus atteints de tuberculose, l'armée dispose à l'hôpital militaire d'Ostende d'une cure maritime pour tuberculoses osseuses et ganglionnaires et à l'hôpital de Bruxelles, d'un centre de triage des cas de tuberculose pulmonaire, ainsi que d'un service d'hospitalisation pour les tuberculeux qui ne sont pas justiciables d'une cure sanatoriale.

Le Ministère de la Justice a créé à la prison de Forest une galerie de cure pour les *prévenus* atteints d'affection des voies respiratoires, et a construit la prison-sanatorium de Merxplas pour les *condamnés* à une peine supérieure à trois mois de prison et qui sont atteints de tuberculose ou de pré-tuberculose.

Le Ministère du Travail et de la Prévoyance Sociale a apporté une contribution importante à la lutte

De afdeeling voor behandeling en kuur beschikt over ongeveer 4,000 sanatoriumbedden die aan het Werk zelf of aan aangesloten instellingen toebehooren.

Dit is niet alles.

In 1930 hebben de Wetgevende Kamers een bijzonder krediet gestemd van 1 miljoen om den bouw van instellingen voor toringbestrijding van allen aard te verzekeren.

Dit fonds wordt volgens de volgende modaliteiten aangewend :

1° wanneer het Nationaal Werk voor toringbestrijding zelf een antitoring instelling vormt, dekt het fonds van 1 miljoen volledig de bouwkosten;

2° wanneer een ander organisme, bij het Nationaal Werk aangesloten, een sanatorium opricht, dan treedt het fonds bij ten bedrage van 15,000 frank per bed.

Voor de behandeling der door toring aangetast zijnde militairen, beschikt het leger in het militair hospitaal te Oostende, over een zeekuur voor been- en gangliëntoring, en in het hospitaal te Brussel over een schiftingscentrum der longtering, alsook over een hospitalisatiedienst voor toringlijders die niet in aanmerking komen voor een sanatoriumkuur.

Het Ministerie van Justitie heeft in de gevangenis te Vorst een kuurgalerij ingericht voor de *betichten* aangetast door aandoeningen van de ademhalingsorganen, en het heeft het gevangenis-sanatorium te Merxplas gebouwd voor de *veroordeelden* tot een straf van meer dan drie maanden gevangenis, en die zijn aangetast door tuberculose of pretuberculose.

Het Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg heeft een belangrijke medewerking verleend aan den strijd tegen

contre la tuberculose, en décidant, dans le but de généraliser l'assurance-tuberculose, d'exclure du bénéfice des subsides de l'Etat afférents à l'organisation du service médico-pharmaceutique familial, les associations mutualistes qui se refuseraient à affilier leurs membres, ainsi que leur famille, à une caisse antituberculeuse subsidiée.

Il a décidé, d'autre part, que, pour être admissibles au bénéfice des subsides de l'Etat, les associations mutualistes reconnues devront, notamment, assurer aux membres, ainsi qu'aux personnes de leur famille, atteints de tuberculose, l'hospitalisation gratuite dans un sanatorium pendant au moins trois mois.

Enfin, il alloue un subside complémentaire de 15 p. c. du montant des cotisations aux associations qui accordent au chef de famille en traitement dans un sanatorium ou en instance d'hospitalisation, une indemnité journalière atteignant au minimum 3 francs pour l'épouse et 1 franc par personne à charge.

Certaines provinces et communes ont créé des sanatoriums, allouent des subventions aux dispensaires, aux caisses antituberculeuses des mutualités, interviennent dans le prix de la journée d'entretien de leurs ressortissants hospitalisés dans un sanatorium, ou accordent des indemnités de chômage aux familles des malades en traitement dans un sanatorium.

Les œuvres qui s'intéressent à l'enfance collaborent efficacement à la lutte contre la tuberculose.

L'Œuvre Nationale de l'Enfance a créé sept colonies permanentes pour enfants débiles et dispose de quatre colonies agréées. En outre, elle donne des subsides, au titre de Cantines pour enfants débiles à 60 établissements appartenant à 29 œuvres différentes.

de tering, door te beslissen dat, met het doel de verzekering tegen tering te veralgemeen, van het voordeel der Staatstoelagen, verbonden aan de inrichting van den familialen geneesen artsennijkundigen dienst, zouden worden uitgesloten de mutualiteiten, die zouden weigeren hun leden alsmede dezer gezin aan te sluiten bij een gesubsidieerde anti-teringskas.

Aan den anderen kant werd er besloten dat, om tot het voordeel der Staatstoelagen te kunnen worden toegelaten, de erkende mutualiteiten, onder meer de leden en de personen van hun gezin, die zijn aangetast door tuberculose, kosteloze verpleging moeten verzekeren in een sanatorium gedurende minstens drie maanden.

Ten slotte verleent het een bijkomende toelage van 15 t. h. van het bedrag der bijdragen aan de vereenigingen, die aan het hoofd van het gezin, in verpleging in een sanatorium of in aanmerking komende voor verpleging, een dagelijksche vergoeding verleen en die minstens drie frank bedraagt voor de echtgenoot en een frank per persoon ten laste.

Sommige provinciën en gemeenten hebben sanatoria ingericht, verleen en toelagen aan de dispensaria, aan de anti-teringskassen der mutualiteiten, komen tusschenbeide in den prijs van den onderhoudsdag hunner onderhorigen verpleegd in een sanatorium, of verleen en werkloozesteun aan de gezinnen der in een sanatorium verpleegde zieken.

De instellingen, die belang stellen in kindermwzjn, werken doeltreffend mede aan den strijd tegen de tering.

Het Nationaal Werk voor Kindermwzjn heeft zeven vaste kolonies voor zwakke kinderen ingericht en beschikt over 4 aangenomen kolonies. Bovendien verleent het toelagen, ten titel van cantines voor zwakke kinderen, aan 60 instellingen behoorende tot 29 verschillende werken.

D'importantes communes et des œuvres privées ont institué des colonies scolaires.

Dans l'ensemble, il existe environ 7,000 lits pour enfants débiles.

La lutte a-t-elle eu des résultats heureux ?

Quelques chiffres seront des réponses significatives.

En 1905 sur une population de 7,150,547 habitants on comptait par 100,000 habitants 140.01 décès. Depuis la régression n'a fait que s'accroître. Aujourd'hui pour une population de 8,330,959 habitants 71.90 décès par 100,000. Ceci pour la seule tuberculose, y compris les bronchites chroniques, la mortalité de 197.48 en 1905 était tombée à 91.40.

Et pour terminer ce chapitre, nous dirons que le Département a estimé devoir porter une attention toute particulière aux conséquences que pourraient avoir les événements dans la lutte contre la tuberculose. Il est évident que la crise internationale que nous traversons sera de nature à provoquer une recrudescence de la tuberculose. Des mesures s'imposent pour parer à ce danger. Elles sont de trois ordres :

1° assurer à la population une nourriture saine et abondante, riche en aliments dits « protecteurs »;

2° l'action des dispensaires et des preventoria devrait être intensifiée pour qu'en temps utile des mesures soient prises en vue de préserver ceux qui sont plus particulièrement sujets à être atteints de tuberculose, et soigner les malades dès l'apparition des premiers symptômes de la maladie;

3° recevoir les malades dans les sanatoria et les soigner en vue de les renvoyer dans la société après leur complète guérison.

Les mesures nouvelles qui s'imposeraient éventuellement seraient probablement de nature à justifier la demande d'un crédit extraordinaire.

Belangrijke gemeenten en private werken hebben schoolkolonies ingericht.

In het geheel zijn er ongeveer 7,000 bedden voor zwakke kinderen.

Heeft de strijd gelukkige uitslagen opgeleverd ?

Enkele cijfers zullen een betekenisvol antwoord geven.

In 1905, op een bevolking van 7,150,547 inwoners, telde men per 100,000 inwoners 140.01 overlijdens. Sedertdien is de achteruitgang gesta dig toegenomen. Thans telt men op een bevolking van 8,330,959 inwoners 71.90 overlijdens per 100,000 inwoners.

Alleen voor de tuberculose, met inbegrip van de chronische bronchitis, was het sterftcijfer van 197.48 in 1905 gevallen op 91.40.

En om dit hoofdstuk te besluiten zeggen wij dat het Departement gemeend heeft een bijzondere aandacht te moeten schenken aan de gevolgen die de gebeurtenissen kunnen hebben voor den strijd tegen de tuberculose. Het staat vast dat de internationale crisis die wij doormaken de tuberculose zal bevorderen. Maatregelen zijn geboden om dit gevaar te voorkomen. Zij zijn van drievoudigen aard :

1° aan de bevolking gezond en overvloedig voedsel verstrekken dat rijk is aan zoogezegde « beschermers »;

2° de actie van dispensaria en preventoria zou moeten worden versterkt opdat tijdig maatregelen kunnen genomen worden om diegenen te beschermen die vatbaar voor tuberculose zijn, en de zieken te verzorgen van zodra de eerste voortekenen zich vertoonen;

3° de zieken in de sanatoria opnemen en ze verzorgen om ze, na volledige genezing, aan de maatschappij te kunnen terug schenken.

De nieuwe maatregelen die eventueel mochten geboden zijn zouden de aanvraag van een buitengewoon krediet kunnen rechtvaardigen.

LES MALADIES SYPHILITIQUES.

La syphilis, autre fléau social, retient également l'attention du Département :

1° L'Administration de l'Hygiène accorde l'agrément pour le traitement aux frais de l'Etat, aux dispensaires qui possèdent un conseil d'administration, un service de dépistage, un outillage permettant de faire les examens extemporaires;

2° Le dispensaire agréé s'engage à accorder la gratuité du traitement à tous ceux (hommes ou femmes prostituées ou non) pour lesquels le paiement des frais de cure constitue un obstacle au traitement. Il s'engage, en outre, à assurer la discrétion absolue aux malades, à accepter le contrôle de l'Inspection d'Hygiène du Gouvernement, et à tenir une fiche médico-sociale par malade;

3° L'intervention de l'Etat dans ses frais de fonctionnement comporte les dépenses en médicaments spécifiques (la liste des remèdes autorisés est ci-annexée) et une subvention forfaitaire de 3 francs par consultation.

L'Administration de l'Hygiène fournit les remèdes spécifiques aux consultations hospitalières qui s'engagent à traiter gratuitement tout malade syphilitique, quelle que soit la commune domicile de secours. Une centaine d'établissements spécialisés (dispensaires et consultations hospitalières) ont été agréés dans ces conditions.

Nous pourrions compléter ces renseignements par des précisions; mais à raison de leur caractère spécial, l'on nous excusera de montrer quelque discrétion.

DE SYPHILITISCHE ZIEKTEN.

De syphilis, andere maatschappelijke kwaal, houdt eveneens de aandacht van het Departement gaande.

1° Het Bestuur der Volksgezondheid verleent aanneming, voor de behandeling op Staatskosten, aan de dispensaria die een beheerraad bezitten, alsmede een dienst voor opsporing en een uitrusting die toelaat de dadelijke onderzoekingen te doen;

2° Het aangenomen dispensarium verbindt zich kosteloze behandeling te verleen aan al diegenen (mannen of al dan niet ontuchtige vrouwen), voor wie de betaling der verplegingskosten een belemmering is voor de behandeling. Het gaat bovendien de verbintenis aan, de meest volstrekte bescheidenheid te verzekeren aan de zieken, de controle van de Inspectie der Volksgezondheid van de Regeering te aanvaarden en een medisch-maatschappelijke steekkaart per zieke bij te houden;

3° De tusschenkomst van den Staat in zijn werkingskosten behelst de uitgaven voor specifieke geneesmiddelen (hierbij de lijst der toegelaten geneesmiddelen) en een forfaitaire toelage van 3 frank per raadpleging.

Het bestuur der Volksgezondheid verschaft de specifieke geneesmiddelen aan de raadplegingen in de hospitalen, die de verbintenis aangaan ieder door syphilis aangetasten zieke kosteloos te behandelen, welke ook de gemeente van het domicilie van onderstand weze. Een honderdtal gespecialiseerde instellingen (dispensaria en hospitaalraadplegingen) werden in deze voorwaarden aangenomen.

Wij zouden deze inlichtingen door meer bepaalde kunnen aanvullen, doch wegens hun bijzonder karakter, zal men het ons niet euvel duiden eenigzins bescheiden te blijven.

LE CANCER.

De même, on voudra bien nous excuser de ne pas donner, au sujet de la prophylaxie du cancer, des indications qui pourraient avoir un caractère trop pénible. Non point que le redoutable fléau ne soit pas combattu avec efficacité, mais parce qu'il s'agit d'une affection que l'opinion ne comprend pas encore à suffisance. Il pourrait en résulter des interprétations fâcheuses et qui ne répondraient pas à la réalité.

Quelques chiffres cependant diront combien sont efficaces l'action prophylactique et le dépistage.

En 1938, on totalisait dans les centres de dépistage des Universités de Bruxelles, Gand, Liège et Louvain, 3,284 cas, contre 687 en 1925 (Gand non compris).

En 1935, on a enregistré 9,997 décès dûs à des affections cancéreuses (maligènes et autres). En 1936, 9,925. En 1937, on a relevé dans les quatre grandes agglomérations du pays (Bruxelles, Anvers, Gand et Liège), 2,885 cas de mortalité : on nous permettra de ne pas ajouter le moindre commentaire à ces chiffres pénibles, qui montrent cependant l'effrayante gravité du fléau qu'il faut à tout prix, atteindre.

L'œuvre nationale de l'Enfance.

Il nous paraît nécessaire d'attribuer à l'Œuvre de l'Enfance une nouvelle attention toute particulière et d'indiquer, d'après les renseignements fournis par le Département, comment se développe sa bienfaisante action.

Rappelons que l'honorable Ministre de la Santé a institué une Commission d'aide et de protection des œuvres de l'enfance et de la jeunesse, qui a pour mission d'étudier les mesures à prendre pour assurer, malgré toutes les diffi-

DE KANKER.

Men neme het ons evenmin kwalijk zoo wij niet meer zeggen over de voorbehoeding tegen kanker. Het zou te pijnlijk kunnen zijn. Niet dat die verschrikkelijke geesel niet doeltreffend wordt bekampt, maar omdat het een kwaal geldt die de openbare meening nog niet voldoende beseft. Daaruit zouden jammerlijke interpretaties kunnen ontstaan die niet mochten beantwoorden aan de werkelijkheid.

Enkele cijfers zullen evenwel aantoonen hoe doeltreffend de prophylactische actie en de opsporing zijn.

In 1938 totaliseerde men in de opsporingscentra der Universiteiten van Brussel, Gent, Luik en Leuven 3,284 gevallen tegen 687 in 1925 (Gent niet inbegrepen).

In 1935 boekte men 9,997 overlijdens te wijten aan kankerachtige kwalen (van kwaadaardigen aard en andere), in 1936, 9,925; in 1937 vindt men in de vier groote agglomeraties van het land (Brussel, Antwerpen, Gent en Luik) 2,885 sterfgevallen. Men zal ons toelaten niet den minsten commentaar toe te voegen aan deze pijnlijke cijfers, die evenwel wijzen op den verschrikkelijken ernst van den geesel die te allen prijze moet worden bezworen.

Het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn.

Het lijkt ons noodig andermaal een gansch bijzondere aandacht te wijden aan het Werk voor Kinderwelzijn en, volgens de inlichtingen verstrekt door het Departement, aan te toonen hoe de nuttige actie van dit werk zich uitbreidt.

De geachte Minister van Volksgezondheid heeft een Commissie voor hulpverlening en bescherming ten bate van de werken voor kindrewelzijn en van de jeugd ingesteld. Deze Commissie heeft tot opdracht te onder-

cultés qui pourraient surgir, la protection sanitaire de l'enfance et de la jeunesse.

Cette Commission tend à coordonner, en effet, les suggestions que lui feront les nombreuses œuvres existantes s'intéressant à la protection de l'enfance et à rechercher pour chacune d'elles les moyens d'étendre efficacement son activité.

La Commission a dès son institution commencé ses travaux et les poursuit sans désespérer.

Une Sous-Commission présidée par M. le Ministre d'Etat Brunet, élabore un plan d'ensemble déterminant les dispositions à prendre pour assurer à l'enfance des conditions hygiéniques de vie et une alimentation saine et abondante, afin de les prémunir contre la débilité et les maladies.

Une autre Sous-Commission, présidée par M. le Ministre De Schrijver, étudie les mesures de protection de l'enfance compatibles avec celles de défense passive de la population.

Enfin, une troisième Sous-Commission, présidée par M. le Ministre Pholien, étudie un projet de loi tendant à la réforme de l'inspection médicale scolaire ainsi qu'un autre projet de loi relatif à l'extension aux enfants âgés de 7 à 16 ans de l'article 12 de la loi de 1919, créant l'Œuvre Nationale de l'Enfance.

D'autre part, les comptes globaux de 1938 s'établissent comme suit :

zoeken welke maatregelen dienen getroffen om, ondanks al de moeilijkheden die mochten rijzen, de bescherming der gezondheid van de kinderen en van de jeugd te verzekeren.

Deze Commissie streeft er naar de wenken samen te ordenen van de talrijke bestaande werken die belang stellen in de kinderbescherming alsmede voor ieder van hen de middelen te beramen om zijn werking doeltreffend uit te breiden.

Reeds vanaf haar instelling heeft de Commissie haar werkzaamheden aangevat en onverpoosd voortgezet.

Een Subcommissie, die voorgezeten wordt door Staatsminister Brunet, maakt een algemeen plan op tot vaststelling van de bepalingen te treffen om aan de kinderen hygiënische levensvoorwaarden alsmede een gezonde en overvloedige voeding te verzekeren ten einde ze te beschermen tegen zwakheid en ziekten.

Een andere subcommissie, voorgezeten door Minister De Schrijver, onderzoekt de maatregelen voor kinderbescherming die stroken met deze der passieve bescherming van de bevolking.

Ten slotte bestudeert een derde subcommissie, voorgezeten door Minister Pholien, een wetsontwerp strekkende tot de herziening van het medisch schooltoezicht alsmede een ander wetsontwerp betreffende de uitbreiding tot de kinderen van 7 tot 16 jaar van de voordeelen van artikel 12 der wet van 1919 tot instelling van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn.

Aan den anderen kant zien de globale rekeningen voor 1938 er uit als volgt :

CHAPITRE PREMIER. — EERSTE HOOFDSTUK fr. 3,178,928 06

I. Frais généraux. — *Algemeene kosten* :

a) Administration Centrale. — *Hoofdbestuur*. 2,311,421 03

b) Comités provinciaux. — *Provinciale comités* 295,633 17

2. Frais d'enquêtes. — *Kosten voor onderzoekingen* 498,202 95
(Dépenses supprimées au budget de l'Etat pour 1939 et 1940. — *Uitgaven afgeschaft op de Staatsbegrooting voor 1939 en 1940*).
3. Frais de propagande, expositions, etc. — *Kosten voor propaganda, tentoonstellingen, enz.* 64,474 40
4. Frais de couveuses. — *Kosten van couveuses.* 9,196 51

CHAPITRE II. — HOOFDSTUK II fr. 16,569,752 42

1. Subsidés aux Consultations de Nourrissons, Consultations de 3 à 6 ans, Consultations prénatales, Services de visites à domicile, Gouttes de Lait (comprenant également les traitements, cotisations pour allocations familiales et assurance contre les accidents des infirmières-visiteuses, les dépenses d'installations mobilières des Œuvres de Première Enfance. — *Toelagen aan de raadplegingen voor zuigelingen, — Raadplegingen van 3 tot 6 jaar — Raadplegingen voor zwangere vrouwen, Diensten der bezoeken aan huis, Werk van den Druppel Melk (omvattende eveneens de wedden, bijdragen voor gezinstoelagen en verzekering tegen ongevallen ten bate der verpleegsters-bezoeksters, de uitgaven voor installatie van mobiliair der werken ten bate der eerste kinderjaren)* fr. 13,064,966 57
2. Subsidés aux crèches, pouponnières et maisons maternelles. — *Toelagen aan de kribben, zuigelingenafdeelingen en moederhuizen* . . . 3,497,730 85
3. Subsidés spéciaux à certaines œuvres. — *Bijzondere toelagen aan sommige werken.* . . . 7,055 »

CHAPITRE III. — HOOFDSTUK III. 2,307 75

Surveillance des enfants placés en nourrice ou en garde (application des articles 12 et 13 de la loi du 5 septembre 1919). — *Bewaking der kinderen uitbesteed of in bewaking gegeven (toepassing van de artikelen 12 en 13 der wet van 5 September 1919)*.

CHAPITRE IV. — HOOFDSTUK IV. 2,240,264 02

Colonies subsidiées. — *Gesubsidieerde kolonies.*

CHAPITRE V. — HOOFDSTUK V 7,531,842 05

Colonies d'enfants débiles (permanentes et agréées). — *Kolonies voor zwakke kinderen (vaste en aangenomen)*.

CHAPITRE VI. — HOOFDSTUK VI. 1,682 91

Epidémies, calamités, etc. — *Besmettelijke ziekten, rampen, enz.*

Total des dépenses. — *Totaal der uitgaven.* . fr. 29,524,777 21
(exercice 1938. — *dienstjaar 1938*).

Subside versé par l'Etat. — *Toelage gestort door den Staat.* 27,260,970 »

Déficit. — *Tekort.* . . fr. 2,263,807 21

En regard de ces charges il n'est pas inutile d'indiquer les résultats obtenus au cours de l'exercice 1938.

Des consultations prénatales au nombre de 265 ont procédé à l'examen des futures mères et ont été subsidiées. Au cours du dernier trimestre de l'année 7,373 futures mères étaient inscrites et durant l'année il a été procédé à 50,494 examens. En 1937, on relevait 6,212 futures mères et 40,496 examens.

L'Œuvre Nationale de l'Enfance a été saisie, au cours de l'exercice, de nombreuses demandes d'agrément de consultations nouvelles et le mouvement se serait certes encore étendu considérablement si l'annonce de la réduction des subsides de notre institution pour l'exercice 1939 n'avait mis celle-ci dans l'obligation absolue de surseoir à l'octroi de toute agrément nouvelle à partir d'août 1938.

Pour l'ensemble de l'exercice, il a été accordé des subsides à 1,380 consultations qui étendaient leur activité à 773 villes et communes.

101,912 enfants de 0 à 3 ans étaient inscrits à la date du 31 décembre 1938 et nous avons noté au cours de l'exercice, 1,831,163 présentations.

In verband met deze lasten, is het niet overbodig te wijzen op de uitslagen verkregen in den loop van het dienstjaar 1938.

Raadplegingen voor zwangere vrouwen ten getale van 265 hebben de toekomstige moeders onderzocht en werden gesubsidieerd. In den loop van het laatste kwartaal van het jaar, waren 7,373 toekomstige moeders ingeschreven en gedurende het jaar werd er overgegaan tot 50,494 onderzoeken. In 1937 telde men 6,212 toekomstige moeders en 40,496 onderzoeken.

In den loop van het dienstjaar ontving het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn talrijke aanvragen tot aanneming van nieuwe raadplegingen en de beweging zou stellig nog aanzienlijke uitbreiding hebben genomen indien de aankondiging der vermindering van de toelagen aan deze instelling voor het dienstjaar 1939 aan het Werk niet de volstreekte verplichting had opgelegd iedere nieuwe aanneming te schorsen vanaf Augustus 1938.

Voor het geheele dienstjaar werden er toelagen verleend aan 1,380 raadplegingen die hun bedrijvigheid uitstrekten over 773 steden en gemeenten.

101,912 kinderen van 0 tot 3 jaar waren ingeschreven op datum van 31 December 1938 en in den loop van het dienstjaar werden er 1,831,163 raadplegingen genoteerd.

Les statistiques s'établissent comme suit :

De statistieken luiden als volgt :

Inscrits. <i>Ingeschrevenen.</i>	1 ^{er} trim. 1 ^e <i>kwart.</i>	2 ^e trim. 2 ^e <i>kwart.</i>	3 ^e trim. 3 ^e <i>kwart.</i>	4 ^e trim. 4 ^e <i>kwart.</i>
—	—	—	—	—
0 à 1 an — 0 tot 1 jaar . .	47,406	50,612	52,437	51,138
1 à 2 ans — 1 tot 2 jaar . .	24,925	28,542	28,944	29,521
2 à 3 ans — 2 tot 3 jaar . .	18,201	18,611	18,817	19,274
En garde. — <i>In bewaking</i> . .	1,716	1,820	1,970	1,979
	92,248	99,585	102,168	101,912
Nombre de présentations. — <i>Aantal raadplegingen.</i> . .	433,143	457,119	482,283	458,618

Et nous ajouterons qu'en acquit de la loi du 5 septembre 1919, l'Œuvre Nationale de l'Enfance surveillait, à la fin de l'exercice, 3,422 enfants de moins de 7 ans placés en nourrice ou en garde chez des particuliers.

Nous pourrions donner d'autres statistiques relatives aux maisons maternelles, aux crèches, aux pouponnières, aux consultations, aux colonies. Mais ces développements nous entraîneraient trop loin. Et, au surplus, nos honorables Collègues — et nous espérons qu'ils seront nombreux — trouveront dans le rapport de M. Henri Velge, secrétaire général de l'Œuvre, des précisions bien plus intéressantes peut-être que les quelques renseignements que nous avons résumés plus haut.

Au cas où la situation internationale s'aggraverait, l'Œuvre Nationale de l'Enfance serait appelée à jouer un rôle considérable dans la réalisation des diverses mesures préconisées en vue de sauvegarder la santé de la population civile et plus particulièrement de l'enfance.

L'Œuvre Nationale de l'Enfance

Voegen wij er aan toe dat, ingevolge de wet van 5 September 1919, het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn op het einde van het dienstjaar, 3,422 kinderen onder de 7 jaar onder zijn toezicht had, die bij particulieren uitbested of in bewaking geplaatst waren.

Wij zouden andere statistieken kunnen geven over de moederhuizen, de kribben, de zuigelingenafdeelingen en de raadplegingen in de kolonies. Maar dit zou ons te ver brengen. En bovendien zullen de geachte collega's — en wij hopen dat zij talrijk zullen zijn — in het verslag van den heer Henri Velge, algemeen secretaris van het Werk, nadere aanduidingen vinden die misschien heel wat belangwekkender zullen zijn dan de weinige inlichtingen die wij samengevat hebben.

Moest de internationale toestand verergeren, dan zou het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn geroepen worden tot een aanzienlijke rol om de verschillende maatregelen ter vrijwaring van de gezondheid der burgerlijke bevolking en meer voornamelijk der kindsheid te verzekeren.

Het Nationaal Werk voor Kinder-

possède actuellement un nombre considérable de consultations prénatales et de consultations de nourrissons (environ 1,500), mais, cependant, il existe encore des localités qui n'en sont pas pourvues. Il est évident que si les consultations de l'Œuvre Nationale de l'Enfance devaient être outillées en vue de la distribution de secours civils, leur généralisation dans tout le pays s'imposerait. Pour ce faire, l'Œuvre Nationale de l'Enfance devrait pouvoir accorder des subsides aux consultations qu'elle a simplement agréées actuellement, mais sans les soutenir financièrement, et créer des consultations là où il n'en existe pas.

L'Œuvre Nationale de l'Enfance prévoit que pour doter de consultations les communes qui n'en possèdent pas encore, une dépense annuelle de 5,250,000 francs devrait être envisagée.

En vue de compléter le modeste exposé que nous venons de faire de l'activité heureuse de l'Œuvre Nationale de l'Enfance, nous voudrions, suivant un vœu exprimé au sein de votre Commission, indiquer les conditions dans lesquelles est assurée l'administration de l'œuvre. On a fait remarquer, en effet, que le coefficient de 10 p. c. du crédit global exigé en dépenses d'administration paraissait élevé.

A cette observation le Département objecte que la partie du crédit prévue pour les frais d'administration de l'Œuvre Nationale de l'Enfance et qui représente très sensiblement 10 p. c. du montant du subside total, ne paraît nullement exagérée si l'on se reporte au détail de ces frais tel qu'il est reproduit ci-dessous en extrait des « Comptes de l'exercice 1938, de l'Œuvre Nationale de l'Enfance ».

Pour cet exercice, le total des dépenses s'est chiffré à fr. 29,524,777-21 et les frais d'administration et frais

welzijn beschikt thans over een overgroot aantal raadplegingen voor zwangere vrouwen en voor zuigelingen (ongeveer 1,500), maar toch zijn er nog plaatsen waar er geen bestaat. Het spreekt vanzelf dat, moesten de consultatiebureaux van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn ingericht worden met het oog op uitdeeling van hulp aan de burgers, hun veralgemeening zich in het gansche land zou opdringen. Daartoe zou het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn moeten toelagen kunnen verleenen aan de raadplegingen die thans alleen aangenomen zijn, zonder financieelen steun echter, — en lokalen openen waar er nu geen zijn.

Het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn voorziet dat een jaarlijksche uitgave van 5,250,000 frank zou noodig zijn om die lokalen in te richten in gemeenten waar er nog geen bestaan.

Om het bescheiden overzicht, dat wij hier over de flinke bedrijvigheid van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn geven te volledigen, wenschen wij — ingaande op een verlangen dat in uw Commissie geuit werd — de voorwaarden aan te stippen in dewelke het Werk beheerd wordt. Men heeft inderdaad beweerd dat het coëfficiënt 10 t. h. van het globaal krediet voor bestuurskosten hoog scheen.

Het Departement antwoordt op deze opwerping dat het gedeelte van het krediet, voorzien voor bestuurskosten van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn en dat nagenoeg 10 t. h. van de totale toelage bedraagt, geenszins overdreven lijkt volgens een uittreksel dat wij hieronder geven uit de rekeningen voor het dienstjaar 1938 van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn.

Voor dit jaar beliepen de totale uitgaven fr. 29,524,777-21 en de bestuurs- en onderzoekskosten samen

d'enquête réunis, à fr. 3,178,928-06.
Et voici le détail :

I. — FRAIS GÉNÉRAUX.

a) *Administration Centrale.*

Traitements, indemnités de résidence et indemnités familiales du personnel, contribution légale pour assurance chômage. . fr. 1,476,461 45

Frais de route et de séjour des membres du Service d'inspection . 97,285 60

Indemnités pour naissance. 250 »

Travaux extraordinaires. 38,681 25

Caisse de prévoyance 68,671 48

Fournitures de bureau et imprimés. 131,056 61

Timbres-poste, abonnements en téléphone, télégrammes. 104,169 15

Eau, éclairage, chauffage 79,009 35

Entretien des locaux et du mobilier 94,181 20

Amortissement des immeubles 111,406 03

Amortissement du mobilier et du matériel. 30,836 96

Assurances et impôts. 16,759 50

Menues dépenses et imprévus. 40,892 40

Bibliothèque et documentation. 21,760 05

b) *Comités provinciaux.*

Frais de réunions et de déplacements . . 2,973 05

Frais de bureau des Comités provinciaux . 292,660 12

II. — FRAIS D'ENQUÊTES :

Sur la situation des familles signalées par

fr. 3,178,928-06. Ziehier trouwens een omstandige opgave :

I. — ALGEMEENE ONKOSTEN.

a) *Hoofdbestuur.*

Wedden, verblijfs- en gezinstoelagen van het personeel, wettelijke afdracht voor verzekering tegen werkloosheid . . fr. 1,476,461 45

Verplaatsings- en verblijfskosten der leden van den inspectiedienst. 97,285 60

Geboortetoelagen . 250 »

Buitengewoon werk. 38,681 25

Voorzorgskas. . . 68,671 48

Kantoorbehoeften en drukwerk 131,056 61

Postzegels, abonnement op telefoon, telegrammen. 104,169 15

Water, verlichting, verwarming 79,009 35

Onderhoud van lokalen en meubelen . . 94,181 20

Delging der gebouwen 111,406 03

Delging van mobilair en materieel 30,836 96

Verzekeringen en belastingen. 16,759 50

Kleine en onvoorziene onkosten. 40,892 40

Bibliotheek en documentatie. 21,760 05

b) *Provinciale comités.*

Vergaderings- en verplaatsingskosten . . 2,973 05

Kantoorkosten der provinciale comités. . 292,660 12

II. — KOSTEN VAN ONDERZOEKINGEN :

Omtrent den toestand der gezinnen aan-

S. M. la Reine Elisabeth,
par S. M. le Roi, par les
Œuvres de l'Enfance,
des organismes officiels
et privés, ainsi que par
des particuliers. . . .

498,202 95

(Cette dépense est
supprimée au budget
de l'Etat pour 1939 et
1940.)

• III. — FRAIS DE PROPAGANDE, EXPOSITIONS, ETC...

a) Affiches et distributions de brochures . . .

24,183 10

b) Conférences, projections cinématographiques

23,569 15

c) Expositions

13,601 »

d) Propagandes diverses

3,121,15

e) Cahiers d'hygiène, de santé et de puériculture (les recettes compensant les dépenses, ce compte doit être considéré comme un compte courant).

IV. — FRAIS DE COUVEUSES

9,196 51

Total . . fr. 3,178,928 06

=====

Toutes ces dépenses dépendent exclusivement de la Direction autonome de l'Œuvre Nationale de l'Enfance, mais sont soumises au contrôle des agents du Ministre des Finances — Inspecteur des Finances et Comptable des Dépenses engagées.

gewezen door H. M. Koningin Elisabeth, door Z. M. den Koning, door de werken voor kindergewelzijn, door de officiële en private instellingen, alsmede door de particulieren.

498,202 95

(Deze uitgave valt weg op de Rijksbegroting voor 1939 en 1940.)

II. — KOSTEN VOOR PROPAGANDA, TENTOONSTELLINGEN, ENZ.

a) Aanplakbrieven en uitdeeling van brochures

24,183 10

b) Voordrachten, bioscoopvoorstellingen

23,569 15

c) Tentoonstellingen.

13,601 »

d) Verschillende propaganda

3,121 15

e) Boeken over hygiëne, gezondheid en kindverzorg (de ontvansten wegen op tegen de uitgaven en derhalve moet deze rekening worden beschouwd als een loopende rekening).

IV. — KOSTEN VAN COUVEUSES

9,196 51

Totaal . fr. 3,178,928 06

=====

Al deze uitgaven hangen uitsluitend af van het zelfstandig bestuur van het Nationaal Werk voor Kindergewelzijn maar zij zijn onderworpen aan de controle der agenten van den Minister van Financiën, nl. den inspecteur van Financiën en den Rekenplichtige der vastgelegde uitgaven.

DIVERS SERVICES.

La dernière partie de ce rapport (déjà fort long, avouons-le, mais un tel thème : la santé publique, peut bien bénéficier de quelque faveur) doit être consacrée à des mises au point sollicitées par des membres de la Commission ou par des Sénateurs ne faisant pas partie de celle-ci.

Et pour commencer, quelques observations au sujet de l'inspection médicale scolaire.

L'INSPECTION MÉDICALE SCOLAIRE.

Depuis longtemps, l'on considérait que l'application de l'arrêté royal de 1921, réglementant l'application de l'article 45 de la loi de 1914 sur la scolarité, n'a pas donné les résultats espérés d'elle malgré une dépense à charge des administrations communales, pour 1934 par exemple, de plus de 10 millions.

Une réforme était souhaitée de toutes parts.

Un projet avait été élaboré et avait reçu l'approbation de la Fédération Médicale Belge et de « l'Algemeen Vlaamsch Geneesheerenverbond ».

Un exposé de cette question fut fait par M. le docteur De Laet, Directeur Général au Département de la Santé Publique, lors d'une réunion tenue au Cabinet du Ministre.

La Commission d'aide et de protection des œuvres de l'enfance et de la jeunesse a été chargée de l'examen de ce projet et une Sous-Commission, présidée par le Ministre Pholien, prépare un rapport proposant certains amendements au projet qui lui a été soumis et examinant l'ensemble du problème soulevé par celui-ci.

Et voici quelques indications qui méritent d'être connues.

1° *La disposition prescrivant l'usage du carnet sanitaire pour l'inspection*

ALLERLEI DIENSTEN.

Het laatste gedeelte van dit verslag (wij bekennen dat het reeds zeer lang is; maar een dergelijk onderwerp : de volksgezondheid mag wel een kleine gunst genieten) moeten wij wijden aan enkele uitleggingen gewenscht door leden van de Commissie of door Senatoren die er geen deel van uitmaken.

Zeggen wij om te beginnen het volgende over het medisch schooltoezicht.

HET MEDISCH SCHOOLTOEZICHT.

Sedert lang was men tot de overtuiging gekomen dat de toepassing van het koninklijk besluit van 1921, tot regeling van de toepassing van artikel 45 der wet van 1914 op den schoolplicht, niet de gewenschte uitslagen had opgeleverd ondanks een last voor de gemeentebesturen die in 1934 bij voorbeeld meer dan 10 miljoen bedroeg.

Van alle zijden drong men aan op een hervorming.

Een ontwerp was opgemaakt geworden en had de goedkeuring verworven van de « Fédération Médicale Belge » en het « Algemeen Vlaamsch Geneesheerenverbond ».

Tijdens een vergadering in het kabinet van den Minister heeft Dr De Laet, directeur-generaal bij het Departement van Volksgezondheid, een uiteenzetting over deze kwestie gegeven.

De Commissie voor hulp en bescherming aan de kinder- en jeugdwerken werd met het onderzoek van dit ontwerp belast en een subcommissie, voorgezeten door den heer Minister Pholien, bereidt een verslag voor met sommige amendementen aan het voorgelegde ontwerp en onderzoekt het vraagstuk in zijn geheel.

Ziehier enkele aanduidingen die verdienen gekend te zijn :

1° *De beschikking die het gebruik van een gezondheidsboekje voorschrijft*

médicale scolaire et l'envoi par les médecins inspecteurs scolaires d'une fiche destinée au Service du Carnet Sanitaire.

Ces dispositions ont été prises à l'intervention du Ministère de l'Instruction Publique — Arrêté royal du 12 septembre 1938. — Inspection médicale. — Modification à l'arrêté royal du 25 mars 1921. — Carnet Sanitaire — (*Moniteur* du 23 septembre 1938).

2° Les résultats actuellement acquis par cette disposition :

a) administrations communales ayant commandé des carnets sanitaires et des fiches de rapport d'examen médical :

	Au 31 août 1939.	Au 18 novembre 1939.
Communes d'expression française . . .	241	263
Communes d'expression flamande . . .	101	123
Communes d'expression allemande . . .	—	5
	342	391

b) Carnets sanitaires et fiches de rapport médical, expédiés aux communes à la date du 18 novembre 1939.

Carnets français . . .	102,597
Carnets flamands . . .	67,682
Carnets allemands . . .	1,900

172,179

Fiches françaises . . .	107,097
Fiches flamandes . . .	57,682
Fiches allemandes . . .	—

174,779

Reste en commande :

Carnets français . . .	6,090
Carnets flamands . . .	10,045
Carnets allemands . . .	—

21,135

Fiches : idem.

voor het geneeskundig schooltoezicht en het overmaken door de schooldokters eener steekkaart bestemd voor den Dienst van het Gezondheidsboekje.

Deze beschikkingen werden getroffen door tusschenkomst van het Ministerie van Openbaar Onderwijs. — Koninklijk besluit dd. 12 September 1938. — Medische Inspectie. — Wijziging van het koninklijk besluit dd. 25 Maart 1921. — Gezondheidsboekje (*Staatsblad* van 23 September 1938).

2° Uitslagen bekomen door deze bepaling.

a) Gemeentebesturen die gezondheidsboekjes en verslagkaarten van geneeskundig onderzoek bestelden :

	Op 31 Aug. 1939.	Op 18 Nov. 1939.
Franschtalige gemeenten . . .	241	263
Vlaamsche gemeenten	101	123
Duitsche gemeenten.	—	5
	342	391

b) Gezondheidsboekjes en verslagkaarten, op 18 November 1939 naar de gemeenten verzonden :

Fransche boekjes . . .	102,597
Vlaamsche boekjes . . .	67,682
Duitsche boekjes . . .	1,900

172,179

Fransche kaarten . . .	107,097
Vlaamsche kaarten . . .	67,682
Duitsche kaarten . . .	—

174,779

Blijven in bestelling :

Fransche boekjes . . .	6,090
Vlaamsche boekjes . . .	15,045
Duitsche boekjes . . .	—

21,135

Steekkaarten : idem.

c) rapports médicaux reçus au 18 novembre 1939 au Service du Carnet sanitaire :

Rapports français. . . .	3,147
Rapports flamands	377
Rapports allemands	—
Total	3,525

On nous permettra bien d'ajouter, à titre personnel quelques observations.

Les arrêtés royaux pris en exécution de l'article 45 de la loi scolaire imposent aux communes la charge d'un service d'inspection médicale scolaire appliqué à l'enseignement primaire et déterminent un minimum d'organisation imposé à ce service.

Ce minimum d'organisation comporte deux groupes d'action :

1° *Hygiène générale des écoles* : locaux, population scolaire, lutte contre les maladies transmissibles ou épidémiques; c'est la prévention collective.

2° *Examen de chaque enfant en particulier*; c'est la prévention individuelle.

Le 2° comporte un examen médical complet de l'élève à son entrée à l'école ou au cours de l'année scolaire. Cet examen a pour but de déceler les prédispositions, maladies latentes, tares, infirmités établies ou à craindre et de les prévenir dans la mesure possible. Les résultats de cet examen sont consignés dans *trois* documents : 1° le carnet sanitaire appartenant à l'intéressé; 2° la fiche médicale conservée par le médecin; 3° un rapport d'examen envoyé à un organisme de l'Etat (Service du contrôle du carnet sanitaire).

La loi ne prescrit aucune autre mesure, aucune intervention théra-

c) geneeskundige verslagen ingekomen op 18 November 1939 bij den Dienst van het Gezondheidsboekje.

Verslagen in het Fransch . . .	3,147
Verslagen in het Nederlandsch. .	377
Verslagen in het Duitsch . . .	—

Totaal. . . 3,524

Men zal ons toelaten ten persoonlijken titel enkele opmerkingen daaraan toe te voegen.

De koninklijke besluiten getroffen in uitvoering van artikel 45 der schoolwet leggen aan de gemeenten den last op van een dienst van medisch schooltoezicht toegepast op het lager onderwijs en zij bepalen een minimum van inrichting opgelegd aan dezen dienst.

Dit minimum van organisatie bestaat uit twee actiegroepen :

1° *Algemeene hygiëne der scholen* : lokalen, schoolbevolking, strijd tegen de besmettelijke ziekten; het is collectieve voorbehoeding ;

2° *Onderzoek van ieder kind in het bijzonder* : het is de individueele voorbehoeding.

Het 2° loopt over een volledig geneeskundig onderzoek van den leerling bij zijn intrede in de school of tijdens het schooljaar. Dit onderzoek heeft ten doel de voorbeschiktheid op te sporen alsmede de latente ziekten, de erfelijke belasting, de bestaande of te vreezen kwalen en dezelve zooveel mogelijk te voorkomen. De uitslagen van dit onderzoek worden geboekt op *drie* documenten : 1° het gezondheidsboekje toebehoorende aan den belanghebbende; 2° de medische fiche bewaard door den geneesheer; 3° een verslag over het onderzoek dat wordt gestuurd naar een instelling van den Staat (Dienst van controle van het gezondheidsboekje).

De wet schrijft geen enkelen maatregel voor en geen enkel therapeu-

peutique : l'enfant examiné; les documents établis elle est satisfaite.

Il est de toute évidence qu'appliquée avec ce strict minimum, l'inspection scolaire n'est qu'un simulacre, un gaspillage de temps et d'argent, une paperasserie administrative stérile et sans aucun profit pour l'enfant.

Sur cent enfants chez lesquels l'examen a décelé une prédisposition morbide à combattre, une tendance pathologique susceptible d'amélioration ou une maladie devant être soignée, dix au maximum trouveront dans le milieu familial la compréhension, l'intérêt et les moyens nécessaires pour que les constatations du médecin reçoivent une suite utile ou indispensable à la santé de l'enfant.

Les exemples et les arguments abondent : à quoi sert-il d'avoir constaté et inscrit dans un carnet et une fiche qu'un enfant est atteint d'un vice de l'œil qui diminue sa vision, le handicap dans ses études et s'aggraverait dans la suite si ce vice n'est pas corrigé ? Qu'un autre présente une hypertrophie des amygdales et des végétations adénoïdes si aucune intervention ne suit ? Qu'un autre présente un début de rachitisme aisément curable si aucun traitement n'est institué ? Qu'un quatrième est atteint d'une otite chronique purulente susceptible de provoquer brutalement des troubles graves ou mortels, si cette otite n'est pas soignée ? L'énumération de ces cas pourrait être très longue.

La première conclusion à tirer est : pour que l'inspection médicale scolaire ne soit pas à 90 p. c. stérile, il faut qu'elle veille à ce que l'examen médical ait une suite ; qu'il ait une suite à l'école, ce qui n'est pas difficile, mais qu'il ait une suite dans la famille, ce

tische tusschenkomst. Zij stelt zich tevreden met het onderzoeken van het kind en het opmaken der bescheiden.

Het spreekt vanzelf dat het schooltoezicht toegepast met dit strict minimum, slechts een schijn is, een verspilling van tijd en geld, een nuttelooze administratieve papierrommel zonder eenig nut voor het kind.

Op honderd kinderen bij dewelke het onderzoek een ziekelijken te bestrijden aanleg heeft vastgesteld, of een pathologische strekking die vatbaar is voor verbetering, of een ziekte welke moet worden verpleegd, zullen er hoogstens tien in den kring van het gezin het noodige begrijpen, de noodige belangstelling en de noodige middelen vinden om aan de vaststellingen van den geneesheer het nuttig of voor de gezondheid van het kind onontbeerlijk gevolg te geven.

Er zijn overvloedige voorbeelden en argumenten : wat baat het te hebben vastgesteld en in een boekje en op een fiche te hebben vermeld dat een kind is aangetast door een oogkwaal, waardoor zijn gezichtsvermogen wordt verminderd, die het benadeelt in zijn studies en later zal verergeren, indien de kwaal niet wordt bestreden ? Dat een ander lijdt aan hypertrophie van de amandels of aan poliepen, indien geen geneeskundig ingrijpen volgt ? Dat een ander een begin van rachitis vertoont dat gemakkelijk te genezen is, indien er geen behandeling volgt ? Dat een vierde, aangetast is door chronische etterende oorontsteking, die plots kan aanleiding geven tot ernstige of doodelijke storingen, indien deze ontsteking niet wordt verzorgd ? Deze opsomming zou nog zeer kunnen worden uitgebreid.

Het eerste besluit dat daaruit te trekken valt is dat, opdat het medisch schooltoezicht niet voor 90 t. h. nutteloos weze, het er voor moet waken dat aan het geneeskundig onderzoek gevolg worde gegeven op school, hetgeen niet moeilijk is, maar ook in het gezin, het-

qui l'est beaucoup plus. Il faut qu'après l'examen, l'organisme possède les moyens nécessaires pour informer les parents, les persuader de faire donner à l'enfant les soins nécessaires, servir d'intermédiaires entre l'enfant et les différentes œuvres qui peuvent lui être utiles : dispensaires, hôpitaux, assistance publique, œuvres de l'enfance, etc.; il faut que l'Inspection médicale scolaire puisse suivre et contrôler cette suite, qu'elle s'assure que le myope a reçu des lunettes, que les amygdales et les végétations ont été opérées, que le candidat rachitique est placé en Colonie ou prend son huile de foie de morue, que l'otite purulente est soignée. Ceci constitue le premier degré absolument indispensable en dehors du minimum légal.

Et cependant, malgré les nombreuses œuvres d'assistance médicale, en supposant une intervention continue et tenace de l'Inspection médicale scolaire, il restera un grand nombre d'enfants qui pour des causes diverses mais particulièrement l'incompréhension, la négligence ou l'état nécessaire des parents, ne recevront aucun soin.

Si l'on veut que ces enfants, évidemment les plus abandonnés et les plus malheureux mais par conséquence les plus intéressants puissent bénéficier d'une inspection médicale scolaire, il est indispensable que cet organisme obture la carence de la famille ou des autres institutions. Il faut que l'Inspection médicale scolaire donne *certaines soins à certains enfants*.

Et c'est ainsi que l'on est amené dans nombre d'administrations à créer un organisme qui réunit et coordonne toutes les actions d'une inspection

geen veel moeilijker is. Het is noodig dat, na het onderzoek, de instelling beschikke over de noodige middelen om de ouders in te lichten, ze te overtuigen dat zij aan hun kind de noodige zorgen moeten geven, te dienen als bemiddelaar tusschen het kind en de verschillende werken die voor hetzelfde kunnen nuttig zijn : dispensaria, hospitalen, openbare onderstand, werken voor kindervelzijn, enz.; het is noodig dat het medisch schooltoezicht dit gevolg kunne nagaan en controleeren, dat het zich ervan verzekert dat de bijzichtige een bril heeft gekregen, dat de amandels en de aanwassen werden weggenomen, dat het kind dat bedreigd is met rachitis, werd geplaatst in een kolonie of zijn levertraan inneemt, dat de etterende oorontsteking wordt verzorgd. Dit is de eerste graad die volstrekt onontbeerlijk is buiten het wettelijk minimum.

En nochtans, ondanks de talrijke werken voor medische hulp in de veronderstelling dat een gestadige en hardnekkige tusschenkomst van het medisch schooltoezicht bestaat, zullen er nog vrij talrijke kinderen overblijven die wegens verschillende oorzaken, maar vooral wegens het onbegrip, de nalatigheid of de behoefte van de ouders, geenerlei zorgen zullen ontvangen.

Indien men wil dat deze kinderen, natuurlijk de meest verlaten en de meest ongelukkige, maar derhalve ook de meest belangwekkende, het voordeel van het medisch schooltoezicht kunnen genieten, dan is het onontbeerlijk dat deze instelling het in gebreke blijven van het gezin of van de andere instellingen aanvulle. Het is noodig dat het medisch schooltoezicht *sommige zorgen verleent aan sommige kinderen*.

Aldus wordt men er in talrijke besturen toe gebracht een instelling in het leven te roepen die al de acties van een doeltreffend medisch schooltoe-

médicale scolaire efficace : la clinique ou dispensaire scolaire.

Nous tenons à le répéter, il ne s'agit point de contrarier l'exercice de la protection sanitaire de l'enfant, par les médecins traitants et par la famille, mais simplement et à titre d'indication, de tirer parti des recherches effectuées dans les milieux scolaires.

Et pour finir, quelques mots du carnet sanitaire.

Ce carnet, à présent appartient à l'intéressé et il doit rester sa propriété. Cette institution du carnet sanitaire est récente et très loin d'être généralisée.

L'Inspection médicale scolaire est donc appelée non pas à *continuer* mais à *dresser* le carnet de la plupart des élèves. Ce carnet, dressé à la suite du premier examen devra être remis à l'élève. Or 60 p. c. des élèves se présentent à cet examen sans être accompagnés des parents. Il faudra donc remettre le carnet à des enfants âgés de 3 ans (écoles gardiennes) à 14 ans. Il faut prévoir qu'un très grand nombre (à mon avis 50 p. c.) de ces carnets seront égarés, perdus, détruits l'année suivante.

Il serait beaucoup plus pratique que, tant que l'enfant reste sous la tutelle d'un organisme sanitaire, le carnet soit conservé par cet organisme.

Exemple : un enfant est placé à la crèche, la crèche garde son carnet, il passe à l'école gardienne : l'Inspection médicale scolaire garde son carnet, à l'école primaire idem. Si l'enfant sort de la tutelle sanitaire de l'œuvre, le carnet le suit, s'il part en colonie, le carnet est envoyé à la colonie. Il lui est remis à titre définitif par la dernière institution qui l'a surveillé et est d'ailleurs toujours à la disposition des parents.

zicht vereenigt en samenschakelt : de schoolkliniek of het schooldispensarium.

Wij herhalen dat het er niet om gaat de bescherming der gezondheid van het kind door de huisdokters en door het gezin tegen te werken. Maar eenvoudig en bij wijze van aanduiding, gaat het erom nut te trekken uit de opsporingen gedaan in de schoolkringen.

Ten slotte, nog enkele woorden over het gezondheidsboekje.

Voortaan behoort dit boekje aan den belanghebbende en het moet zijn eigendom blijven. De invoering van het gezondheidsboekje is van jongen datum en op verre na niet veralgemeend.

Het medisch schooltoezicht is dus geroepen, niet om het boekje van de meeste leerlingen *verder* in te vullen maar wel *op te maken*. Dit boekje, opge maakt na het eerste onderzoek, moet worden overhandigd aan den leerling. Welnu 60 t. h. der leerlingen bieden zich op dit onderzoek aan zonder vergezeld te zijn door hunne ouders. Men zal dus het boekje moeten overhandigen aan kinderen van 3 jaar (bewaarscholen) tot 14 jaar. Er moet worden voorzien dat een groot aantal (onzes erachtens 50 t. h.) van deze boekjes zullen zoek geraken, verloren worden of vernietigd het volgende jaar.

Het ware veel practischer dat zoolang het kind onder de voogdij van een sanitaire instelling blijft, het boekje door deze instelling wordt bewaard.

Voorbeeld : een kind is in de kribbe; de kribbe bewaart zijn boekje; het gaat over naar de bewaarschool : het medisch schooltoezicht bewaart zijn boekje en hetzelfde in de lagere school. Valt het kind niet meer onder de sanitaire voogdij van het werk, dan volgt het boekje; vertrekt het naar de kolonie, dan wordt het boekje gestuurd naar de kolonie. Het wordt hem ten definitieven titel overhandigd door de laatste instelling die over het kind

Politique d'hygiène.

Une question a été posée : celle de savoir si le Département se propose d'établir une législation nouvelle en matière d'hygiène et quelle forme il estime devoir donner aux Conseils provinciaux et à l'activité de ceux-ci, compte tenu du rôle joué par les autorités communales.

La réponse ne manque point d'intérêt :

Le Département de la Santé Publique, nous dit-on, a déposé un projet de loi tendant à conférer au Roi le droit de déterminer les conditions auxquelles doit répondre l'action des Pouvoirs publics en matière d'hygiène. Le projet comporte notamment le droit pour le Roi d'ordonner l'exécution de certains travaux d'assainissement et de le faire exécuter d'office en cas d'inaction des communes.

La loi du 7 septembre 1939 conférant au Roi le pouvoir réglementaire nécessaire pour assurer le maintien de la salubrité, de l'hygiène et de la santé publiques, jusqu'au jour fixé par arrêté pour la remise de l'armée sur pied de paix, de même que la loi du 7 septembre 1939 sur les pouvoirs spéciaux permettant au Roi, pendant la même période, de prendre, dans les cas de nécessité et d'urgence, des dispositions ayant force de loi pour assurer la sauvegarde de la santé publique, permettent pratiquement au Gouvernement de prendre toutes les mesures sanitaires que les circonstances actuelles peuvent exiger et enlèvent donc, provisoirement du moins, beaucoup de leur intérêt aux dispositions du projet auquel il est fait allusion.

toezicht heeft uitgeoefend en het blijft trouwens steeds ter beschikking van de ouders.

Politiek van volksgezondheid.

De vraag werd gesteld of het Departement voornemens is een nieuwe wetgeving in te stellen inzake gezondheidszorg en welken vorm het meent te moeten geven aan de provinciale raden en hun bedrijvigheid, rekening houdend met de rol van de gemeentelijke overheid.

Het antwoord is niet van belang ontbloomt :

Het Departement van Volksgezondheid, meldt men ons, heeft een wetsontwerp ingediend ertoe strekkende aan den Koning het recht toe te kennen om de voorwaarden te bepalen waaraan de openbare besturen moeten voldoen inzake hygiëne. Het ontwerp omvat namelijk het recht voor den Koning om de uitvoering te bevelen van zekere gezondheidswerken en om deze ambtshalve te doen uitvoeren bij in gebreke blijven der gemeenten.

De wet van 7 September 1939, waarbij den Koning de noodige reglementaire macht wordt toegekend om het behoud der openbare reinheid, hygiëne en gezondheid te verzekeren, tot op den dag bepaald bij besluit voor het terugbrengen van het leger op vredesvoet, evenals de wet van 7 September 1939 op de bijzondere machten, die den Koning gedurende dezelfde periode machtigen om in geval van noodzakelijkheid en hoogdringendheid, maatregelen te treffen hebbende kracht van wet om de volksgezondheid te vrijwaren, laten praktisch de Regeering toe al de sanitaire maatregelen te treffen, die de huidige omstandigheden kunnen opdringen en ontnemen dus, althans voorloopig, veel van het belang van het ontwerp waarop wij doelden.

L'assistance publique.

La question de l'assistance publique a été également soulevée au cours des séances de votre Commission.

A ce propos, il est bon de rappeler qu'une loi prévoyant une réforme de l'assistance publique prévue par la loi organique du 10 mars 1925 comme de celle du 27 novembre 1891 sur l'assistance publique, avait été votée par le Sénat et amendée par la Chambre.

Lorsque le projet fut examiné par la Commission de la Santé publique de la Chambre, l'attention fut retenue par le retentissement des modifications projetées sur le budget de l'Etat.

Le Ministre de la Santé Publique a estimé qu'une étude approfondie de la législation nouvelle proposée s'imposait et qu'il importait d'être éclairé d'une manière complète sur les incidences budgétaires de cette législation.

Il a institué une Commission présidée par M. le Baron van den Branden de Reeth, Substitut de M. le Procureur Général près la Cour d'appel de Bruxelles.

Cette Commission avait entrepris l'étude systématique et approfondie des nombreuses modifications proposées. Mais à la suite des événements du mois de septembre, grand nombre de ses membres, mandataires communaux ou professionnels ont allégué l'impossibilité dans laquelle ils se trouvaient de continuer leur collaboration aux travaux de la Commission, par suite de l'accroissement de leur charge, en raison des difficultés de l'heure.

LA CULTURE PHYSIQUE.

A l'article 29 figure une somme de 1 million de francs pour achats d'insignes. L'Etat, a-t-on demandé, en

De openbare onderstand.

Het vraagstuk van den openbaren onderstand werd insgelijks opgeworpen in den loop der Commissievergaderingen

In dat opzicht is het goed eraan te herinneren dat een wet waarbij een hervorming van den openbaren onderstand voorzien bij de organieke wet van 10 Maart 1925, zooals van de wet van 27 November 1891 op den openbaren onderstand, door den Senaat werd gestemd en door de Kamer geamendeerd.

Toen het ontwerp onderzocht werd door de Commissie voor Volksgezondheid der Kamer, werd de aandacht gevestigd op den weerslag der ontworpen wijzigingen op de Staatsbegroting.

De Minister van Volksgezondheid heeft geoordeeld dat een grondige studie van de nieuwe voorgestelde wetgeving geboden is en dat het van belang is den vollen weerslag te kennen van die wetgeving op de begroting.

Hij heeft een commissie aangesteld voorgezeten door Baron van den Branden de Reeth, substituut van den procureur-generaal bij het Hof van beroep te Brussel.

Deze commissie had de stelselmatige en grondige studie van de talrijke voorgestelde wijzigingen aangevat. Doch, ingevolge de gebeurtenissen van September, hebben vele harer leden, wegens hun gemeentelijk mandaat of hun beroep, aangevoerd dat het hun onmogelijk is verder aan de taak der commissie mee te werken, wegens het verzwaren hunner ambtsbezigheden door de tijdsomstandigheden.

DE LICHAAMSOEFENINGEN.

Onder artikel 29, komt een krediet voor van 1 millioen frank voor aankoop van kenteekens. In de Commissie

Commission, doit-il, dans les temps difficiles que nous traversons, assumer une dépense somptuaire de cette importance. La charge ne peut-elle en être reportée sur les sociétés bénéficiaires ?

Il s'agit, répond le Département, d'une charge temporaire qui sera compensée par une recette équivalente versée au Trésor. La charge en sera reportée sur les candidats à l'insigne qui auront à verser une somme de dix francs comme droit d'inscription. Une recette de un million de francs est du reste prévue au budget des voies et moyens, article 122.

La Commission a estimé, malgré tout, qu'il y avait intérêt à donner quelques éclaircissements au sujet de ces dépenses. Est-ce que les médailles sont fabriquées ? Et s'il en est ainsi, pourquoi ce gros crédit ? Ne serait-il pas possible de réduire les chiffres en dépenses et en recettes ?

D'autre part, une question a été posée de savoir comment s'opérera la répartition du crédit de 600,000 francs, article 17 b), chapitre III, subsides aux groupements d'éducation physique de toute nature, ainsi que les bases servant à établir la répartition.

Et voici la réponse du Département : « La répartition du crédit de 600,000 fr. se fera en mettant en application les modalités d'un règlement établi par le Département. La base du subsidie est calculée, sur rapport des Services d'Inspection du Département, d'après les dépenses subsidiables effectuées au cours de l'année écoulée. »

Les distributions d'eau.

Enfin, un membre de la Commission a, fort heureusement, signalé les conditions souvent difficiles qui sont faites

word gevraagd of de Staat in den moeilijken tijd die wij beleven, een somptuaire uitgave van dit bedrag moet op zich nemen. Kan de last daarvan niet worden overgedragen op de betrokken maatschappijen ?

Het Departement antwoordt dat het hier een tijdelijke last geldt die zal worden vergoed door een gelijkwaardige ontvangst te storten in de Schatkist. De last zal worden omgeslagen over de aanspraakmakers op het kenteken die een som van 10 frank als inschrijvingsrecht zullen moeten storten. Er wordt trouwens een ontvangst van 1 miljoen frank voorzien op de Rijksmiddelenbegroting, artikel 122.

De Commissie heeft evenwel geoordeeld dat het belangwekkend was enkele ophelderingen te verstrekken over deze uitgaven. Is het waar dat de medailles worden aangemunt ? En, in dit geval, waarom dit omvangrijk krediet ? Ware het niet mogelijk het bedrag der uitgaven en der ontvangsten te verminderen ?

Aan den anderen kant werd de vraag gesteld te weten hoe de verdeling zal geschieden van het krediet van 600,000 frank artikel 17b, hoofdstuk III, toelagen aan de groepeerings voor lichamelijke opleiding van allen aard, alsmede welke grondslagen zullen dienen voor de verdeling.

Ziehier het antwoord van het Departement : « De verdeling van het krediet van 600,000 frank zal geschieden bij toepassing der modaliteiten van een reglement opgemaakt door het Departement. De grondslag van de toelage wordt berekend, op verslag der inspectiediensten van het Departement, volgens de voor subsidie vatbare uitgaven gedaan tijdens het afgelopen jaar. »

De watervoorziening.

Ten slotte heeft een lid der Commissie zeer terecht de veelal moeilijke voorwaarden doen uitschijnen die som-

à certaines administrations publiques dans l'exécution de travaux de distribution.

Il a signalé les difficultés qu'éprouveront les petites et moyennes communes pour continuer ou réaliser des travaux de distribution d'eau, par suite de la carence, en matière de subsides, de l'O.R.E.C. et de certaines provinces, aussi que de l'impossibilité pour le Crédit Communal de satisfaire à toutes les demandes d'emprunt.

Pour obvier à cet état de choses, il préconise :

1° une plus large intervention du Département de la Santé Publique, en attribuant les crédits disponibles, à concurrence de 50 à 60 p. c., jusqu'à leur épuisement et suivant un ordre chronologique des promesses de subsides. Les communes non satisfaites en 1940 pourraient l'être les années suivantes;

2° la création d'un fonds national pour l'assainissement du pays, qui ferait des avances aux communes à un taux de 2 ou 2.25 p. c. l'an, pendant une période de cinq ans.

La première solution entraînerait la modification, malaisée d'ailleurs, du taux d'intervention de l'Etat inscrit dans la loi instituant la Société Nationale des distributions d'eau. D'autre part, des promesses de subsides ne pourraient guère être consenties que pendant le premier trimestre de l'exercice budgétaire, à moins que le crédit ne soit considérablement augmenté.

La seconde proposition nécessitera la création d'un organisme financier de plus, avec administration lourde et coûteuse. Au surplus, elle paraît compliquée, incertaine dans ses résultats et inopportune dans les conjonctures actuelles.

mige openbare besturen ontmoeten bij de uitvoering van verdeelingswerken.

Hij heeft gewezen op de moeilijkheden door de kleine en gemiddelde gemeenten ondergaan om werken voor waterverdeeling voort te zetten of uit te voeren, door de onthouding vanwege den D.E.H. en van sommige provinciën bij het uitkeeren van toelagen, alsook door de onmogelijkheid voor het gemeentekrediet al de vragen tot leening te voldoen.

Om dezen toestand te verhelpen, stelt hij voor :

1° een ruimere tusschenkomst door het Departement van Volksgezondheid, met toekenning der beschikbare kredieten ten bedrage van 50 tot 60 t. h., tot zij uitgeput zijn, en volgens een tijdsorde der beloofde toelagen. Aan de gemeenten welke in 1940 niet zouden voldaan zijn, zou de volgende jaren voldoening gegeven worden;

2° het stichten van een nationaal fonds voor de gezondmaking van het land, fonds dat voorschotten zou doen aan de gemeenten tegen 2 of 2.25 t. h. per jaar gedurende een periode van vijf jaar.

De eerste oplossing zou de trouwens moeilijke wijziging veroorzaken van den voet van tusschenkomst door den Staat voorzien in de wet waarbij de Nationale Maatschappij voor Waterverdeeling ingericht wordt. Anderdeels zouden beloften van toelagen niet kunnen verleend worden dan gedurende het eerste kwartaal van het begrootingsjaar, tenzij het krediet aanzienlijk opgevoerd zij.

Het tweede voorstel vergt de stichting van nog een financieel organisme meer, met een zwaar en duur bestuur. Daarbij schijnt het ingewikkeld te zijn, onzeker wat de uitslagen betreft en ongepast in de huidige omstandigheden.

Toutefois un examen de la cause des difficultés qui assaillent une administration à la période du début de l'existence d'une distribution d'eau, s'impose. Ces difficultés transitoires sont réelles.

Une Commission fonctionnant au Cabinet du Ministre et comprenant des délégués du Crédit Communal ainsi que des Ministères de l'Intérieur et de la Santé Publique, s'occupe actuellement de rechercher les moyens de venir en aide aux communes dans ce domaine.

Et voilà terminée notre tâche.

Celle-ci fut particulièrement aisée, parce que l'honorable chef du Département a fort obligeamment mis à la disposition de votre rapporteur une documentation intéressante et abondante et parce que nos estimés collègues de la Commission nous furent des collaborateurs avertis et bienveillants. Que l'on nous permette d'exprimer à tous notre vive gratitude.

On dira peut-être : rapport un peu long ! Sans doute. Mais le moyen d'être bref dans l'examen d'un tel domaine... Ce sera notre excuse.

Le Président,
J. VAN CAUWENBERGH.

Le Rapporteur,
MARIUS RENARD.

Een onderzoek der oorzaken van de moeilijkheden welke een bestuur ontmoet tijdens de aanvangsperiode van het bestaan eener waterverdeeling, is geboden. Deze overgangsmoeilijkheden zijn een werkelijkheid.

Een Commissie die werkt bij het Kabinet van den Minister en afgevaardigden telt van het Gemeentekrediet alsook van de Ministeries van Binnenlandsche Zaken en van Volksgezondheid, spoort thans de middelen op om de gemeenten in dit opzicht ter hulp te komen.

Hiermede is onze taak afgelopen.

Zij werd bijzonder vergemakkelijkt door het feit dat de geachte Minister zeer gediensig een belangwekkende en ruime documentatie ter beschikking van uw verslaggever heeft gesteld, en doordat onze geachte collega's der Commissie onderlegde en bereidwillige medewerkers waren. Het weze ons toegelaten allen onzen levendigen dank uit te drukken.

Men zal wellicht zeggen : een wat uitvoerig verslag ! Wellicht. Doch hoe beknopt zijn bij het onderzoeken van een zoo omvangrijk gebied?... Men aanvaarde dit als onze verontschuldiging.

De Voorzitter,
J. VAN CAUWENBERGH.

De Verslaggever,
MARIUS RENARD.